

ΜΕΡΟΣ Β΄: Η ΘΕΟΔΩΡΑ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄ ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΙ ΒΕΛΙΣΑΡΙΟΣ

1. Εισαγωγή

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα εξετασθεί η τυπική αλλά και διαπροσωπική σχέση της αυτοκρατορίας Θεοδώρας με τον βυζαντινό στρατηγό Βελισάριο, με τις σοβαρές ή μη διακυμάνσεις της αλλά και όλα τα, εξ αυτής, απορρέοντα προβλήματα.

2. Βασική αρχαία πηγή

Προκόπιος

Σύμφωνα με τον Προκόπιο ο Βελισάριος,¹ ένας άμεμπτος κατά τα άλλα στρατιωτικός, είχε την ατυχία ή και την επιπολαιότητα, να παντρευτεί την Αντωνίνα,² μια πρώην εταίρα με προηγούμενο αήθη βίο, με ύποπτες και «κολάσιμες» συναναστροφές, κυρίως με μάντιες και φαρμακούς και, συν τοις άλλοις, με έναν εκρηκτικό χαρακτήρα. Κάποια στιγμή αυτή η γυναίκα και σχεδόν αμέσως μετά τον γάμο της άρχισε ξανά τις εξωσυζυγικές της σχέσεις. Όμως, αυτή τη φορά πιο συγκαλυμμένα και όχι εξ αιτίας της ντροπής της προς το περιβάλλον και τον σύζυγό της,³ αλλά λόγω του φόβου τιμωρίας της από τη Θεοδώρα, η οποία έξαλλη από τις «δυσάρεστες» φήμες που κυκλοφορούσαν για την «επιστήθια» και παλιά της φίλη, παρατήρησε αυστηρά την Αντωνίνα και απαίτησε από εκείνη να συμμορφωθεί πάραυτα, όπως και έγινε.⁴ «Ἦν τῷ Βελισσαρίῳ γυνή, ἧς δὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθην, πάππου μὲν καὶ πατρὸς ἠνιόχων, ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ Θεσσαλονίκη τὸ ἔργον τοῦτο ἐνδειξαμένων, μητρὸς δὲ τῶν τινος ἐν θυμέλῃ πεπορνευμένων...ἡ μὲν οὖν ταῦτα

¹βλ. W. F. Bakker-A. F. van Gemert, *Ιστορία του Βελισαρίου*, εισαγ. σσ. 15-16.

²Σχετικά με τις ρίζες της Αντωνίνας, ο Προκόπιος καταγράφει πως ο πατέρας και παππούς της ήσαν ηνίοχοι στη Θεσσαλονίκη, ενώ η μητέρα της υπήρξε χορεύτρια και γυναίκα ελευθερίων ηθών: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 1-12, σσ. 6-8.

³Κατά τον Προκόπιο η Αντωνίνα, μητέρα πολλών παιδιών και ήδη προ του γάμου της με τον Βελισάριο, όχι μόνο δεν εσέβετο ούτε και φοβόταν τον σύζυγό της αλλά, τουναντίον, με μαγγανείες τον είχε μεταβάλει σε «υποχείριό» της: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 13, σ. 8.

⁴Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 11-13, σσ. 6-8.

σκηπτομένη εἶπεν, ὁ δὲ ἀναπεισθῆναι δόξας ἀφήκε, καίπερ τῷ Θεοδοσίῳ ἐκλελημένον τὸν ἱμάντα ὀρῶν τὸν ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα τὰς ἀναξυρίδας ξυνδέοντα. Ἔρωτι γὰρ τῆς ἀνθρώπου ἀναγκασθεὶς ἐβούλετό οἱ τῶν οἰκείων ὀφθαλμῶν θέαν ὡς ἤκιστα ἀληθίζεσθαι».⁵

Κατὰ τον Προκόπιο, ἡ «θετική» ἀλλαγὴ στὴν ἠθικὴ συμπεριφορὰ τῆς συζύγου του Βελισαρίου διήρκεσε ελάχιστα, ἔνεκα τῶν «χρήσιμων» ἐξυπηρετήσεων ποὺ ἐκείνη προσέφερε στὴν αυτοκράτειρα καὶ ἰδίως σχετικὰ με τὰ θέματα τῆς κατὰ κράτος, κοινωνικῆς, επαγγελματικῆς καὶ οικονομικῆς ἐξόντωσης τοῦ Καππαδόκη καθὼς καὶ τῆς ἀκρῶς «καταφρονητικῆς» χειραγώγησης τοῦ πάπα Σουλβερίου.⁶ Τοιτοτρόπως, σύμφωνα με τὸν Καισαρέα ἱστορικό, ἡ Αντωνίνα, ἐπεὶ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ πιστεύοντας πῶς «υπερυπεχρέωσε» τὴν πρῶην εταῖρα καὶ συνάδελφό τῆς Θεοδώρα, ἐπανεκτίμησε τὸ «πλεονάζον» θράσος τῆς καὶ συνέχισε πιο ἐντόνα τὸν «ἐκλυτο» βίῳ τῆς. Ἐτσι, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς παραμονῆς τῆς στὴ Λιβύη, ὅπου εἶχε συνοδεύσει τὸν Βελισάριο στὴν ἐκστρατεία τοῦ στὴν Ἀφρικὴ, συνήψε «εμπαθὴ» ἐρωτικὴ σχέση με τὸν θετὸ γιο τοῦ Θεοδόσιου, μὴ σεβόμενη, καν, οὔτε τὸ χριστιανικὸ ἔθιμο τῆς υιοθεσίας δια τοῦ οὐοίου ο σύζυγός τῆς ἔλουσε στο «ιερό» λουτρό⁷ τὸν νεαρό ἄνδρα καὶ τὸν ἀπεκάλεσε νόμιμο παιδί του, μήτε ὁμως καὶ τὸν δικό τῆς, πρὸς τὸν Θεό, ὄρκο γιὰ δῆθεν «αἰώνια» μητρικὴ μεταχείριση τοῦ Θεοδοσίου.⁸

Ὁ Προκόπιος ἀποφαίνεται πῶς ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω σχετικὰ καὶ συγκεκριμένα ἔνεκα τῆς μεγάλης ἐπῆρρειας τῆς Αντωνίνας στὸν Βελισάριο, Ἰουστινιανός καὶ ἀνώτεροι ἀξιωματοῦχοι τοῦ «Ἱεροῦ Παλατίου» διέκεινταν ἐχθρικὰ καὶ καταφρονούσαν τὸν «ἀξιο», κατὰ τὰ ἄλλα, στρατηγό-πατρίκιο. Ὅσο γιὰ τὸν Θεοδόσιο, χάρι στὴν ἐρωμένη τοῦ ἀπέκτησε δύναμη, πλοῦτο, καταχράσθηκε δε μέχρι καὶ ἑκατὸ «κεντηνάρια»⁹ καὶ με τόσο προκλητικὸ τρόπο, ὥστε ἀκόμη καὶ ὁ Φώτιος, γιὸς τῆς Αντωνίνας ἀπὸ ἄλλον ἄνδρα καὶ «ἀγαπητός» προγονός τοῦ Βελισαρίου, ὀργίσθηκε ποὺ δὲν λογιζόταν καθόλου πια ἀπὸ τὴ μητέρα τοῦ Τότε ἐκείνη, ἡ σύζυγος τοῦ Βελισαρίου, σύμφωνα με τοὺς ἰσχυρισμούς τοῦ ἰδίου χρονικογράφου, ἀντὶ να

⁵ Προκοπίου, *Ἀπόκρυφη Ἱστορία*, ἀρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 11-20, σσ. 6-12.

⁶ βλ. Προκοπίου, *Ἀπόκρυφη Ἱστορία*, ἀρχ. κείμε., τόμ. VI, εἰσ. Η. Β. Dewing, σσ. 20-21, κεφ. I, πργφ. 14, σ. 8.

⁷ Λέγεται καὶ «ιερά δεξαμενὴ» ἢ «βαπτιστήριον»: Προκοπίου, *Ἀπόκρυφη Ἱστορία*, ἀρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. III, πργφ. 24, σ. 40.

⁸ βλ. Προκοπίου, *Ἀπόκρυφη Ἱστορία*, ἀρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 15-17, σ. 10.

⁹ Τὸ *centenarium*, νόμισμα τῆς ἐποχῆς ποὺ χρησιμοποιοῦτο γιὰ μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ, ἰσοδυναμοῦσε με χρυσὸ βάρους 100 λιμπρών (ἕκαστη ἀπὸ 12 ογγιές), καὶ με σημερινὴ ἀξία 15.000 περίπου λιρών Ἀγγλίας: βλ. Προκοπίου, *Ἀπόκρυφη Ἱστορία*, ἀρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 32-33, σ. 16.

μεταμεληθεί αισθάνθηκε τέτοιο μένος για το ίδιο της το παιδί, που δεν έπαψε να τον κατατρέχει και να μηχανορραφεί εναντίον του.¹⁰

Κατά την εξιστόρηση του Προκοπίου, ενώ Βελισάριος και Φώτιος πολεμούσαν εναντίον του βασιλέα των Περσών Χοσρόη, ο γιος της Αντωνίνας είχε πλέον απαυδήσει από τις κωλυσιεργίες και προσπάθειες της μητέρας του να τον εξοντώσει. Δια τούτο και ανέθεσε σε δικό του άνθρωπο να αποκαλύψει στον στρατηγό την «κρυφή» επανασυνέυρεση Αντωνίνας και Θεοδοσίου, εξοργίζοντας περισσότερο, ίσως, από άλλοτε τον μόνιμα «απατημένο» σύζυγο.¹¹ Τοιουτοτρόπως, μετά την έσχατη προδοσία της Αντωνίνας ο Βελισάριος έθεσε την «άπιστη» σύζυγό του σε περιορισμό και κάποιες φορές μάλιστα επιχείρησε να την δολοφονήσει. Τελικά, ίσως υπό την επήρεια των μαγικών της φίλτρων, τη συγχώρησε και επέστρεψε μαζί της στην πρωτεύουσα κατόπιν εντολής της Θεοδώρας που ανησυχούσε για την τύχη της «έμπιστης συνεργού» της.¹² Ο Φώτιος, πάλι, με τη βοήθεια του ευνούχου Καλλιγόνου¹³ φυλάκισε τον Θεοδόσιο στην Κιλικία και έπειτα, αφού προηγουμένως του είχε αφαιρέσει την καθόλου ευκαταφρόνητη περιουσία του, κατέληξε και εκείνος στην Κωνσταντινούπολη για να συλληφθεί, φυλακισθεί και βασανισθεί από την Αυτοκράτειρα, όντας ο κύριος υπαίτιος για τα παθήματα της μητέρας του.¹⁴ Όσο για τον Θεοδόσιο, αυτός διεσώθηκε από τη Θεοδώρα, παρεδόθηκε εμπιστευτικά στην Αντωνίνα και τελικά παρέμεινε στο παλάτι ως φιλοξενούμενος της ίδιας της αυγούστας.¹⁵

Κάποια στιγμή, σύμφωνα με τον Προκόπιο, η αμελής ή και ανανδρη στάση του Βελισαρίου στον πόλεμο με τους Μήδες και τον Χοσρόη¹⁶ αλλά και μια φήμη για «υποτιθέμενη» προδοσία του στρατηγού εναντίον του βαριά ασθενούς και παρ' ολίγο αποθανόντα αυτοκράτορα, εξόργισαν τη Θεοδώρα η οποία, πάραυτα, διέταξε την ανάκληση και

¹⁰ Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 31-34, σ. 16.

¹¹ βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 5-6, σ. 20.

¹² Στο σημείο αυτό ο Καισαρέας χρονικογράφος μας υπενθυμίζει όλη τη σκευωρία που έστησε η Αντωνίνα εναντίον του Καππαδόκη και με στόχο, όχι μόνο τη δική του εξόντωση αλλά και την ευγνωμοσύνη όσο και υποχρέωση της Θεοδώρας προς τη φίλη της, η οποία την απήλλαξε από τον χειρότερό της εχθρό: βλ. Προκοπίου, *Αυγούστα Θεοδώρα*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. III, πργφ. 4 -7, σ. 34.

¹³ Έμπιστος ευνούχος της Αντωνίνας, «μεσίτης» και συνεργός στις «ανίερες» πράξεις της: Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. III, πργφ. 2, σ. 32.

¹⁴ Από τον Προκόπιο αναφέρεται ότι η Θεοδώρα, προκειμένου να ικανοποιήσει άτομα που την εξυπηρέτησαν με «φωνικές χάρες», δεν δίστασε να καταδικάσει σε θάνατο πολλούς «υποτιθέμενους» εχθρούς της, προσκόποντάς τους ακόμη και άδικες κατηγορίες: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. III, πργφ. 6-11, σσ. 34 -36.

¹⁵ Η Θεοδώρα, σε ανταπόδοση των «ιδιαιτέρων» υπηρεσιών που της προσέφερε η Αντωνίνα, διέσωσε τον Θεοδόσιο από τα χέρια του Φωτίου και τον οδήγησε στο «Ιερόν Παλάτιον» και στα χέρια της ερωμένης του: Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. III, πργφ. 15-21, σσ. 36-38.

¹⁶ βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. II, πργφ. 14 -37, σσ. 24-32, πρβλ. Procopius, *The Secret History*, μτφρ. G. A. Williamson, εισ. σσ. 185-186.

καθαίρεση του Βελισαρίου από τα ανώτατα αξιώματά του, καθώς και τη δήμευση της περιουσίας του.¹⁷ «ὙΑντωνίνα δS Ετε οἴτε τ? πρασσόμενα Ἄλως Τπισταμένη...Ἄπερ τ? ὙΡωμαίων πράγματα μάλιστα Νσφηλεν, αζτικά δηλώσω».¹⁸ Αργότερα, κάποια στιγμή και λόγω των καλών σχέσεών της με την Αντωνίνα, η Θεοδώρα έδειξε πως συγχώρησε τον αρχιστράτηγο, του απέδωσε αξιώματα¹⁹ και τον επανέστειλε σε εκστρατείες.²⁰ Όμως, θεωρώ, ότι ήταν πλέον αργά για έναν ταλαιπωρημένο, φοβισμένο και κυρίως απογοητευμένο, πρώην δημοφιλή άνδρα. Έτσι, έκτοτε άρχισε η παρακμή του Βελισαρίου τόσο από κοινωνικής πλευράς, όσο και από την άποψη της καριέρας του. Αμέσως μετά τις αποτυχίες του στο μέτωπο των Περσών, ακολούθησαν οι, επί πέντε έτη, επανειλημμένες πανωλεθρίες του στην Ιταλία. Τότε, ο στρατηγός απέτυχε όχι μόνο στην επανακυριαρχία έστω και κάποιων από τα κατεκτημένα εδάφη αλλά έχασε τελεσίδικα και την ίδια τη Ρώμη, με αποτέλεσμα να επιστρέψει στο Βυζάντιο πιο ταπεινός από ποτέ. Όμως, όπως τουλάχιστον αποφαίνεται ο Καισαρέας χρονικογράφος, εκείνες τις ημέρες φάνηκε και ο «πραγματικός» χαρακτήρας του Βελισαρίου, όχι μόνο ως προς την «απαράδεκτη» φιλοχρηματία ή και συχνή καταπάτηση των όρκων του, αλλά και ως προς την παθητικότητά του έναντι στις συχνά απαράδεκτες ραδιουργίες της σύνευνής του Αντωνίνας. «Πνίκα δS □ ὙΑντωνίνα της βασιλίδος Απογενομένης...τήν τε παπδα Ὅς μάλιστα Ακουσίαν βιασαμένη Ανδρᾶς τοἔ ΤρΘμένου Απέστησε».²¹

Πιστεύω, εν κατακλείδι, ότι ο Προκόπιος αναφέρεται αρκετά και ίσως όχι αβασάνιστα, στον «ευμετάβλητο», ως προς όλες του σχεδόν τις ιδιότητες, Βελισάριο με τη μοιραία, απαξιωτική και εξ ίσου καταστροφική συμβίωσή του με την Αντωνίνα. Ένας όμως από τους κύριους σκοπούς του ιστορικού είναι, κατά την άποψή μου, να αναδειχθεί και να κριθεί η ασυνήθης και πολυκύμαντη σχέση μίσους και συμπαθείας, αναγνώρισης και αμφισβήτησης, αλλά και

¹⁷βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. IV, πργφ. 1-16, σσ. 42-46

¹⁸Προκοπίου Καισαρέως, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. IV, πργφ. 23-44, κεφ. V, πργφ. 1-7, σσ. 48-56.

¹⁹Από τον Προκόπιο μαρτυρείται πως όταν η Θεοδώρα συγχώρησε τον Βελισάριο, τον απεκατέστησε ως άρχοντα των βασιλικών ιππκόμων: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. IV, πργφ. 39, σ. 52.

²⁰Ο Ιουστινιανός στάλθηκε από τη Θεοδώρα σε δύο εκστρατείες στην Ιταλία, όμως, χωρίς οικονομικές, εκ μέρους του, απαιτήσεις: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. IV, πργφ. 33-34, σ. 50.

²¹Στο σημείο αυτό, ο Προκόπιος αναφέρεται, κυρίως, στο πείσμα της Αντωνίνας να χωρίσει την αρραβωνιασμένη και «διακορευμένη» κόρη της από τον εγγονό της, ήδη, αποθανούσας Θεοδώρας, Αναστάσιο: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. V, πργφ. 23-24, σ. 62.

απαξίωσης και καταξίωσης του «χαρισματικού» στρατηλάτη με την, αρκούντως, αμφισβητούμενη μονάρχισσα Θεοδώρα.²²

3. Σύγχρονοι βυζαντινολόγοι – Ιστορικοί συγγραφείς - Μυθιστοριογράφοι

3.1 C. Diehl

Ο C. Diehl, σε αντίθεση με τον Προκόπιο²³ και μη επιθυμώντας να στιγματίσει με δυσάρεστα γεγονότα τα μεγάλα επιτεύγματα και την ένδοξη πορεία του βυζαντινού στρατηγού Βελισαρίου, από την αρχή ακόμη της εξιστόρησής του αποφεύγει να αναφερθεί τόσο στο γενεολογικό δένδρο και τον «σκανδαλώδη» βίο της συζύγου του Αντωνίνας αλλά και σε όλα τα ταπεινωτικά και «ανάρμοστα», για την περίοπτη θέση του, παθήματα. Έτσι, ο γάλλος βυζαντινολόγος κατατάσσει τον «δημοφιλή» Βελισάριο στους πλέον επιφανείς, πλούσιους και ισχυρούς «Ρωμαίους» πολίτες, εκτιμώντας τον δυνατώτερο και, μάλλον, πιο επικίνδυνο και αυτού ακόμη του Καππαδόκη. Συνοψίζοντας δε ο C. Diehl στο σκεπτικό του, τονίζει ότι ο άξιος στρατηγός ο οποίος, ανά πάσα στιγμή, είχε όλες τις στρατιωτικές δυνάμεις στα χέρια του, θα μπορούσε κάλλιστα να θεωρηθεί ως ο διόλου ευκαταφρόνητος, καθ' όλα ισότιμος αντίπαλος και, ίσως, ο πιο υπολογίσιμος εχθρός της Θεοδώρας.²⁴

Ενώ ο Προκόπιος, στην *«Ιστορία των Πολέμων»*,²⁵ εξιστορεί τις νικηφόρες εκστρατείες του Βελισαρίου κατά των Περσών, των Οστρογόθων και των Βανδάλων, καθώς και τις κατακτήσεις του στην Αφρική και Ιταλία με ένα καθαρά τυπικό αφηγηματικό ύφος, στον αντίποδα, ο C. Diehl συμπληρώνει με έμφαση πως ο «ηρωϊκός» στρατηγός επεξέτεινε τα σύνορα της αυτοκρατορίας και μεγάλωσε τη χώρα εις διπλούν. Αμέσως μετά τους θριάμβους του οδήγησε ενώπιον του Ιουστινιανού δύο αιχμάλωτους βασιλείς και πρόσφερε στον αυτοκράτορα τους θησαυρούς των Γενζερίχου και Θεοδορίχου, ενώ, την κατάληψη της Καρχηδόνας ακολούθησε στον Ιπποδρομο, μια μεγαλόπρεπη παρέλαση και επίδειξη της ισχύος του θρόνου του Βυζαντίου. Τότε ο Βελισάριος, επί ώρες ολόκληρες, επεδείκνυε μπροστά στα μάτια του έκθαμβου λαού όλα τα λάφυρα με τους θρόνους από χρυσό, την πληθώρα από πολύτιμες πέτρες, τις σπάνιες πορσελάνες και τα ακριβά αντικείμενα, τις εντυπωσιακές φορεσιές και τις πολυτελείς άμαξες. Όπως δε, εξιστορεί ο γάλλος

²² Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I-V, σσ. 2-68.

²³ Βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I, 11-30, σσ. 16-36.

²⁴ C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 114, πρβλ. Diehl, *Theodora: Empress of Byzantium*, κεφ. X-XI, σσ. 110-115.

²⁵ βλ. Προκοπίου, *Ιστορία των Πολέμων*, αρχ. κείμεν., τόμ. I, II, III, IV, V, VII.

βυζαντινολόγος, την παρουσίαση των υλικών αυτών αποκτημάτων ακολούθησαν τα έμψυχα, με μια μακρά πομπή «ξανθών βαρβάρων αιχμαλώτων» και με πρωτοστατούντα τον ηγεμόνα τους Γελίμερο, να βαδίζει αγέρωχος, αλλά ταυτόχρονα ταπεινωμένος και θλιμμένος.²⁶

Ο Βελισάριος, ο «μεγαλύτερος» στρατηγός της εποχής εκείνης κατά την άποψη του C. Diehl, την ημέρα της θραιμβευτικής πορείας του στον Ιππόδρομο μοίρασε με «εξαιρετική» γενναιοδωρία, θα έλεγε κανείς, «ασημένια κύπελλα, χρυσές ζώνες και με τις φούχτες τα νομίσματα με την έκτυπη μορφή του αυτοκράτορα». Όμως και η πόλη του Κωνσταντίνου, μη θέλοντας να φανεί αγνώμων στις προσφορές του «σωτήριου» στρατηλάτη της, του είχε στήσει «μαλαματένια» αγάλματα, ενώ, στα «αναμνηστικά μετάλλια» που του κατασκεύασε, είχε συνδυάσει την εικόνα του Βελισαρίου με τη μορφή του Ιουστινιανού. Σύμφωνα με τον ίδιο ιστορικό, οι βυζαντινοί, ιδιαίτερα μετά την κατάκτηση και άλωση της Ραβέννας, δεν κουράζονταν να καμαρώνουν την, «υψηλού» αναστήματος, εύσημη, αγέρωχη και ευγενή παρουσία του προσφιλούς στρατηγού τους. Την ώρα που ο καλόγνωμος, αγαπητός και προπάντων ταπεινός Βελισάριος, συνοδευόμενος από Μαυριτανούς, Βανδάλους, Γόθους και Πέρσες σπαθάριους, διέσχισε τους δρόμους κατευθυνόμενος προς το «Ιερόν Παλάτιον», σύσσωμος ο λαός τον χαιρετούσε σαν «ένδοξο» αυτοκράτορα, εξαίροντας συγχρόνως την ανδρεία και αρετή του. Διότι, ο συγκεκριμένος στρατηγός υπήρξε το πρότυπο των πολιτών αλλά και του στρατού κυρίως, που του «υποκλινόταν» για τον γενναίο του χαρακτήρα, τις «άριστες» πολεμικές γνώσεις και τακτικές του, αλλά και τη μεγαλοψυχία του.²⁷

Ο Γάλλος βυζαντινολόγος, συνεχίζοντας τον «Θούρειο» του περί Βελισαρίου, αναφέρει ότι τότε θεωρούνταν τιμή για τον κάθε βυζαντινό στρατιώτη να ανήκει στον «στρατιωτικό οίκο» του στρατηλάτη «ίνδαλμα», ενώ η παρουσία του και μόνο, ως ηγέτη τους, αποτελούσε για εκείνους εγγύηση νίκης. Τα μέλη της φρουράς του, αψηφώντας κάθε κίνδυνο, δεν δίσταζαν να προσφέρουν και τη ζωή τους ακόμη προκειμένου να τον υπερασπισθούν, ενώ, πολλοί από τους αιχμάλωτους αντίπαλους του δήλωναν πρόθυμοι και περήφανοι να τον υπηρετήσουν. Οι κάτοικοι, ιδίως των παραμεθορίων περιοχών, επαινούσαν τον Βελισάριο τόσο για τη μετριοπάθεια που συνιστούσε στους οπλίτες του, όσο και για τη συνεπή και έγκαιρη πληρωμή του σε κάθε επίταξη, προσωρινό δηλ. δανεισμό και χρήση γης και ιδιοκτησίας σε καιρό πολέμου. Επίσης ο λαός, ιδιαίτερα της πρωτεύουσας, λησμονώντας τελείως τις

²⁶C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 114.

²⁷C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 114. 115.

βιαιότητες και σφαγές με τις οποίες ο πολεμικός ηγέτορας κατέστειλε την αιματηρή *Στάση του Νίκα*, έκτοτε τον εξυμνούσε και τον επιδοκίμαζε.²⁸

Ο Βελισάριος, σύμφωνα με τον C. Diehl, κατά την τρίτη δεκαετία του 6^{ου} μ. Χ. αι. βρισκόταν στον κολοφώνα της δόξας του. Με αυτοκρατορικά πλούτη, σχεδόν «υπεράνθρωπα» κατορθώματα και χαίροντας της ιδιαίτερης εμπιστοσύνης και εκτίμησης του λαού, φαινόταν να είναι επικρατέστερος και αυτού του αυτοκράτορα. Μάλιστα, αξιοσημείωτο παραμένει το γεγονός πως με ένα και μόνο νεύμα του θα μπορούσε να γίνει ο νέος ισχυρός ηγεμόνας της Ιταλίας, καθότι οι ίδιοι οι Γότθοι, αμέσως μετά την πανωλεθρία τους από τον στρατό του Βελισαρίου και αναγνωρίζοντας την πολεμική του υπεροχή, του είχαν ήδη προτείνει να αναλάβει το θρόνο της χώρας τους. Έτσι όμως, με όλα τα ανωτέρω δεδομένα και με μια πλειάδα ακόμη συναφών γεγονότων, δημιουργήθησαν, ως προς τον γάλλο βυζαντινολόγο και ίσως άδικα, τα κύρια αίτια υποψίας, φθόνου, μέχρι και μίσους εναντίον του «ανυποψίαστου» και ουσιαστικά «άδολου» στρατηγού. Αφορμές ανυπόστατες, ιδίως αναφορικά με τον Ιουστινιανό ο οποίος, παρότι διορατικός και ευφυής, δεν μπόρεσε να διαγνώσει, έγκαιρα τουλάχιστον, πως ο Βελισάριος δεν διέθετε καν εξουσιαστικά πολιτικά προσόντα. Τουναντίον, πάντα σύννομος, γενναίος στρατιώτης και το σημαντικότερο καλός συμπατριώτης, νεανικός φίλος και πιστός υπήκοος του αυτοκράτορα, ουδόλως δίστασε να ορκισθεί ότι ποτέ δεν θα επωφθαλμιούσε τον θρόνο του.²⁹

Κατά τον C. Diehl, ο Βελισάριος, πέραν της ροπής του για τιμές, δόξα, «χρήμα» και προσωπική καταξίωση και εκτός της αναμφισβήτητης ικανότητας του να οργανώνει και να διοικεί ολόκληρα στρατεύματα, εν τούτοις, ουδέποτε επεδίωξε αλλά ούτε και υπήρξε τίποτε περισσότερο. Διότι, μπορεί οι μάχες του να διέπονταν από ανδρεία ο δε ίδιος να ήταν «άριστος» στρατιωτικός και γνώστης των πολεμικών τεχνικών, όμως, κάπου εκεί σταματούσαν και οι φιλοδοξίες του. Παραμένει αλήθεια και ιστορικό γεγονός, καθώς αποφαίνεται ο Γάλλος βυζαντινολόγος, πως ο ταπεινόφρων, πειθαρχημένος, φαινομενικά έντιμος και αφοσιωμένος στη μοναρχία Βελισάριος, ως πολίτης και μακριά από ένοπλες δυνάμεις, στερούνταν κάθε πρωτότυπης και τολμηρής ιδέας όπως και οποιασδήποτε θαρραλέας γνώμης και κίνησης προς την ανώτατη διοικητική εξουσία. Δια τούτο με σεβασμό

²⁸C. Diehl, *Θεοδώρα*, μερ. II, κεφ. IX, σ. 115.

²⁹O C. Diehl αναφέρει πως ο Βελισάριος δεν είχε φιλόδοξα σχέδια για την πρώτη σειρά και εξουσία. Μπορεί να γνώριζε τα πάντα περί πολέμου, όμως, υστερούσε σε πρωτότυπες ιδέες και πρωτοβουλία, ενώ, πέρα από τα στρατιωτικά του καθήκοντα, απέφευγε οιαδήποτε άλλη ευθύνη και προτιμούσε να εργάζεται για τον αυτοκράτορα, πραγματοποιώντας, ως πειθήνιο όργανο, οιαδήποτε από τις απαιτήσεις του: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μερ. II, κεφ. IX, σ. 116.

αλλά και φόβο, «αγαθές» διαθέσεις, καμμία πρόθεση συνωμοσίας εναντίον των μοναρχών, όμως και με μια «βασανιστική» αμηχανία για την «έκδηλη» αγάπη του λαού προς εκείνον και το μεγαλείο του, ο στρατηγός ασκούσε πιστά και για πάντα, θα τολμούσα να πω, τον ειλικρινή, από την πλευρά του, ρόλο του πειθήνιου και πρόθυμου υπηκόου των κυρίων και αυτοκρατόρων του.³⁰

Σε αντίθεση με τον Προκόπιο³¹ που, όπως πιστεύω, δεν ήταν και ιδιαίτερα κατηγορηματικός, ο Γάλλος βυζαντινολόγος καταμαρτυρεί και μάλιστα, με έμφαση, πως Θεοδώρα και Ιουστινιανός δεν συμπαθούσαν αλλά ούτε και σέβονταν καθόλου τον Βελισάριο. Τουναντίον, με πρωτοπόρα την αυγούστα και παρακινούμενοι από μικροπρεπή συναισθήματα, αμέσως λησμόνησαν οτιδήποτε «θριαμβευτικό» και αξιέπαινο προσέδωσε ο στρατηγός στη χώρα επί αυτοκρατορίας τους, μη παραλείποντας να τον υποτιμούν, να τον κακομεταχειρίζονται και να τον κακολογούν ολοένα και περισσότερο. Τότε, σύμφωνα με την άποψη του C. Diehl, μέχρι και οι αθώότερες ενέργειές του στρατηγού παρερμηνεύθηκαν «άδικα» από κατασκόπους, όπως ο έμπιστος «παρατρεχάμενος» της Θεοδώρας Ναρσής³² και οι οποίοι, σκόπιμα και έπειτα από πρόθεση των δύο αυτοκρατόρων, εστάλησαν μαζί του στις διάφορες εκστρατείες κατά των εχθρών και δήτην ως μέλη του πολεμικού του επιτελείου. Έτσι, η γενναιοψυχία και η θαυμαστή προσφορά του «αλτρου¹/2στή» Βελισαρίου προς το ζεύγος Θεοδώρας και Ιουστινιανού, επεστράφησαν στον «άδολο» στρατηλάτη κατά τον αίσχιστο τρόπο. Και δυστυχώς, όχι σαν μια εκ μέρους τους οφειλόμενη ευγνωμοσύνη αλλά ως σκληρή τιμωρία και μάλιστα με αφαίρεση του αξιώματός του, του αρχιστρατήγου, καθώς και με επανειλημμένη δήμευση ενός μέρους ή και ολόκληρης ακόμη της περιουσίας του.³³

«...γεννατον μὲν οὐδὲν ἴσθητον, ... ἄρῳ μὲν ἄε καὶ ἀλλοτρίῳ καὶ ἕν τρόμβ πολλὰ ἀπορούμενος...». Ο C. Diehl, ο οποίος στο συγκεκριμένο σημείο έχω τη γνώμη πως συμφωνεί ικανοποιητικά με τον Προκόπιο,³⁴ σχεδόν αποφαινεται πως ο «γενναιόψυχος» και «ατρόμητος» στο πεδίο των μαχών, Βελισάριος, στην προσωπική του ζωή και ενώπιον της σκληρής, διαρκώς μεταλλασόμενης και «απειλητικής» στάσης των αυτοκρατόρων απέναντί του, έδινε έντονα την εντύπωση του δειλού και άτολμου. Έτσι, έτρεμε στην ιδέα και μόνο ότι,

³⁰C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 116.

³¹βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 11-42, κεφ. II, 1-25, σσ. 6-32.

³²Ικανός στρατηγός του Ιουστινιανού και πιστός συνεργάτης της Θεοδώρας: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 117.

³³C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 116-117.

³⁴βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. IV, πργφ. 13-31, σσ. 44 -50.

εξ αιτίας του φθόνου και του μένους των μοναρχών για τον έκδηλο θαυμασμό των πολιτών απέναντί του, θα μπορούσε να χάσει μονομιάς καριέρα και περιουσία. Ιδιαίτερα, μάλιστα, ο Βελισάριος φοβόταν τη Θεοδώρα με την παροιμιώδη μνησικακία της και τόσο πολύ, ώστε καθ' όλη σχεδόν τη διάρκεια της ζωής του ανησυχούσε και πάσχιζε να πείσει τη φοβερή ηγερία του Ιουστινιανού, για τον σεβασμό και την «ισόβια» αγάπη που έτρεφε στην ίδια και τη μεγαλωσύνη της. Εν τούτοις, όλες οι ενίοτε «αναξιοπρεπείς» πράξεις του Βελισαρίου για χάρη του Ιουστινιανού αλλά και το πιο σημαντικό, η εκούσια συμμετοχή του στις «ειδεχθείς» μηχανορραφίες της Αντωνίνας³⁵ και με τη συναίνεση επιπλέον της Θεοδώρας, απέβησαν μάταιες. Κανείς και τίποτε, μάλλον, δεν μπόρεσε να πείσει τους δύο αυγούστους να πιστέψουν στις καλύτερες προθέσεις του πρώτου στην τάξη στρατηγού τους και να βελτιώσουν τη συμπεριφορά τους προς εκείνον. Ως «άκρον άωτον» μάλιστα της υπέρμετρης αγνωμοσύνης των ανάκτων προς τον Βελισάριο, αξίζει να αναφερθεί η από μέρους τους άρνηση καθώς και η «παντελής» έλλειψη τιμών, αναφορικά με τις θριαμβευτικές κατακτήσεις του της Αφρικής και της Ιταλίας.³⁶

Εν τω μεταξύ και σύμφωνα πάντα με τον Γάλλο βυζαντινολόγο, η Θεοδώρα, παρατηρώντας με ανησυχία την άνοδο του γοήτρου του Βελισαρίου και προκειμένου να τον ελέγξει, αποφάσισε να χρησιμοποιήσει το καλύτερο και πιο αποτελεσματικό μέσο καταστολής του, την Αντωνίνα. Την κόρη ενός αρματοδρόμου και μιας εταίρας, τη γυναίκα με τα δύσκολα, ωσάν εκείνα της Θεοδώρας, νεανικά χρόνια, τη μετέπειτα «ακόλαστη» μαιτρέσσα πολλών ανδρών και τελικά τη μητέρα πολλών τέκνων, μεταξύ των οποίων και του γιου της Φωτίου. Ανάμεσα στις πολλές «ερωτικές» σχέσεις της Αντωνίνας υπήρξαν δύο γάμοι εκ των οποίων ο ένας ήταν άσημος και αποτυχημένος, ενώ, η δεύτερη σύζευξή της με τον φέρελπι στρατηγό Βελισάριο υπήρξε μοιραία, καθώς και απαύγασμα μιας πραγματικά ανέλπιστα τύχης. Η Αντωνίνα είχε ήδη περάσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας της όταν, «χήρα» πια από τον προηγούμενο σύζυγό της, γνώρισε, κατέκτησε και αμέσως σχεδόν παντρεύτηκε τον προνομιούχο και κατά πολύ νεώτερό της αρχηγό του στρατού του Ιουστινιανού. Όμως ούτε τα υπάρχοντα τέκνα, μήτε η μεγάλη της ηλικία επηρέασαν, έστω και στο ελάχιστο, τον Βελισάριο για να απορρίψει την οιαδήποτε σχέση του με την Αντωνίνα. Τουναντίον, εκείνος

³⁵ Στο σημείο αυτό ο C. Diehl αναφέρεται στη ραδιούργα «εννάτειρα» του Βελισαρίου Αντωνίνα και στις ραδιουργίες της, προκειμένου να συντείνει τόσο στην εξόντωση του «απειθήραχου» στη Θεοδώρα, πάπα Σουλβερίου, όσο και στην καταστροφή του «δόλιου» οικονομικού υπουργού του Ιουστινιανού, Ιωάννη Καππαδόκη: C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 121-122.

³⁶ C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 117.

την ερωτεύθηκε με τέτοιο πάθος και ενθουσιασμό, ώστε, για μια ολόκληρη ζωή παρέμεινε αφοσιωμένος και με πίστη στο πρόσωπό της.³⁷

Ο C. Diehl και σε έντονη, θα είκαζα, αντίθεση με τον Προκόπιο που περιλούει την Αντωνίνα με «δυσάρεστους» χαρακτηρισμούς,³⁸ αρχικά τουλάχιστον, αγγίζει το θέμα της σύνευνης του Βελισαρίου πιο ήπια και ίσως περισσότερο «αβρά». Κατά την άποψή μου, τη σκιαγραφεί όχι «πανούργα» και μονίμως εριστική, αλλά ιδιαίτερα ευφυή, θαρραλέα και καλή συμβουλάτορα. Στην κρίσιμη στιγμή της πρώτης πολιορκίας της Ρώμης, η σύζυγος του στρατηγού ήταν εκείνη που, ως αντάξια σύντροφος ενός μεγάλου πολεμάρχου και με τη συνοδεία ολίγων μόνο ιππέων, κατόρθωσε να διαπεράσει τις εχθρικές δυνάμεις και να επιταχύνει την προέλαση ενισχύσεων. Ακόμη και στη δεύτερη απελευθέρωση της «αιώνιας πόλης» συμμετείχε η Αντωνίνα και μάλιστα πολεμώντας στο πλευρό του συζύγου της. Όσο για το επινοητικό της πνεύμα, αυτό ήταν που έσωσε πολλάκις τις εκστρατευτικές επιχειρήσεις του συζύγου της. Έτσι, προ της «σημαντικής» απόβασης των στρατιωτικών δυνάμεων του Βελισαρίου στην Αφρική και κατά τη διάρκεια της μεταφοράς των μέσω του βυζαντινού στόλου, η «ευνάτειρα» του στρατηλάτη υπήρξε εκείνη που με ειδική ευρεσιτεχνία κατάφερε να διατηρηθεί πόσιμο το νερό που προοριζόταν για όλους τους ενόπλους. Τότε, όπως αναφέρεται από τον Γάλλο ιστορικό και προκειμένου να υπάρχει ύδωρ κατάλληλο προς πόση, η Αντωνίνα, αφού πρώτα πήρε και το έβαλε μέσα σε «μεγάλους αμφορείς», κατόπιν το φύλαξε στα αμπάρια των πλοίων και μέσα σε άμμο ώστε να διατηρηθεί δροσερό.³⁹

Η Αντωνίνα του C. Diehl υπήρξε κάθε άλλο παρά αδιάφορη για την καριέρα του συζύγου της, όταν μάλιστα γνώριζε καλά πως και η δική της τύχη εξαρτώνταν από εκείνη του Βελισαρίου. Τοιουτοτρόπως η ίδια, αρκετές φορές και βάζοντας σε εφαρμογή όλα τα μέσα και το κύρος που διέθετε στο «Ιερόν Παλάτιον», προσπάθησε ώστε να εξασφαλισθούν οι απαιτούμενες ενισχύσεις για τις εκστρατείες του συζύγου της. Όμως, πέρα από τα προαναφερόμενα, ευνοϊκά μάλλον, «αφιερώματα» του C. Diehl προς την «ευνάτειρα» του Βελισαρίου, ο Γάλλος βυζαντινολόγος και σε ικανή, θα έλεγα, ταύτιση με τον Προκόπιο,⁴⁰ αναφέρεται και έντονα, μάλιστα, στο «κυρίαρχο» και δεόντως επιλήψιμο για την εποχή ελάττωμα που διέθετε η σύνευνη του στρατηγού. Αυτό της απιστίας. Δια τούτο, δεν ήταν λίγες οι φορές που η Αντωνίνα, ακολουθώντας τον Βελισάριο και κατόπιν δικής του επιμονής

³⁷C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 117-118.

³⁸βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. I, πρ. γφ. 11-42, σσ. 7-18.

³⁹C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 118.

⁴⁰βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. I, σσ. 15-20.

στους διάφορους πολέμους της αυτοκρατορίας κατά των Περσών, Γόθων και Βανδάλων, τον εξέθεσε με «ανάρμοστες» για τη θέση της συμπεριφορές, καθώς και «απίστευτα» προκλητικές «ερωτικές» επιδόσεις. Ως η πιο γνωστή και ειδικής όλων αυτών, αναφέρεται η «απροκάλυπτη», επτάχρονη «σαρκική» σχέση της με τον, ήδη γνωστό από το κείμενο του Προκοπίου,⁴¹ νεαρό στρατιώτη αναδεκτό ή «βαπτισιμίο» της, Θεοδόσιο.⁴²

Ο C. Diehl αποφαινεται ότι, αρχικά τουλάχιστον, η Αντωνίνα κρατούσε τα προσχήματα και κάλυπτε κάπως τον «παράνομο» δεσμό της με τον Θεοδόσιο. Σύντομα όμως και εξ αιτίας της «εκρηκτικής» της ιδιοσυγκρασίας, λησμόνησε κάθε προφύλαξη και αδιαφορώντας για σύζυγο και κοινωνική κατακρίσια, «εθεάτο» παντού με τον εραστή της. Κάποια στιγμή, οι παράνομες ερωτικές συνενυρέσεις της σύνευνης του Βελισαρίου με τον κατά πολύ νεότερο «αναδεκτό» της έγιναν τόσο απροκάλυπτα εμφανείς στο περιβάλλον της μοιχαλίδας αλλά και στον κόσμο, ώστε κάποιοι, ανίκανοι πλέον να σιωπήσουν, άρχισαν να μιλούν. Μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνονται η σκλάβια Μακεδονία⁴³ και ο στρατηγός Κωνσταντίνος⁴⁴ οι οποίοι, βλέποντας την οδύνη του «ικανού» στρατηλάτη και θέλοντας να δώσουν ένα τέλος στην ταπείνωσή του, απεκάλυψαν στον Βελισάριο τις ακόλαστες πράξεις της συζύγου του, με την προϋπόθεση και αφού πρώτα τον όρκισαν να μην αποκαλύψει τίποτε στην «επικίνδυνη» συμβία του. Όμως, καθώς εξιστορείται από τον C. Diehl, η αγάπη και αφοσίωση του Βελισαρίου στην Αντωνίνα ήταν τόσο βαθιά, ώστε δεν πείσθηκε για την πράξη μοιχείας της ακόμη και όταν στην Καρχηδόνα την συνέλαβε «επ' αυτοφόρω» σε υπόγειο δωμάτιο και σε ερωτική συνενυρέση με τον εραστή της.⁴⁵ Έτσι, παρά την πρώτη απόφαση του Βελισαρίου να

⁴¹Ο Προκόπιος αναφέρει τον Θεοδόσιο ως «Ευνομιανό», δηλ., ανήκοντα στην αίρεση του Ευνομίου, επισκόπου της Κυζίκου, που αμφισβητούσε το αδιαίρετο της Αγίας Τριάδας: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 15, σ. 10.

⁴²Κατά τον C. Diehl ο Θεοδόσιος, πριν αναμειχθεί με τους Αντωνίνα και Βελισάριο, ήτο ένας νεαρός στρατιώτης μόλις προσηλυτισμένος στον χριστιανισμό από τον πατριάρχη της Κωνσταντινούπολης Επιφάνιο, ο οποίος, λίγο προ της πλεύσης του στόλου του Βελισαρίου για την «ευλαβική» απόβαση του στην Αφρική, επιβίβασε στη ναυαρχίδα τον Θεοδόσιο για την επκλήση της θείας ευλογίας, όπως τότε πιστευόταν: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 119.

⁴³Καμαριέρα της Αντωνίνας, μάλλον, μη ευχαριστημένη από την εργοδότριά της: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 120.

⁴⁴Ανώτατος αξιωματικός στο στράτευμα του Βελισαρίου, πιστός και αφοσιωμένος στον στρατηγό του αλλά και με τόσο μένος και περιφρόνηση προς τη «μοιχό» Αντωνίνα, ώστε πρότεινε στον Βελισάριο να σκοτώσει την «αγγελία» του αντί του Θεοδοσίου: C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 120-121.

⁴⁵Στο σημείο αυτό, ο Προκόπιος σχολιάζει πως το πάθος του Βελισαρίου προς τη σύζυγό του ήταν τέτοιο, ώστε αν και, «ιδίους όμμασι», έβλεπε τη ζώνη του πανταλονιού του Θεοδοσίου, λυτή και παρά την «αναίσχυντη» δικαιολογία της Αντωνίνας ότι, δήθεν, έκρυβε στο κατώι και με τη βοήθεια του θετού της γιου, πολύτιμα λάφυρα για να μη πέσουν στην αντίληψη του Ιουστινιανού και της Θεοδώρας, εκείνος, ο «εύστροφος» στρατηγός, προσποιήθηκε τον ικανοποιημένο και δέχθηκε την εμφανώς «υποτιμητική» δικαιολογία: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., κεφ. I, πργφ. 11-20, σσ. 6-12.

σκοτώσει τον Θεοδόσιο,⁴⁶ εν συνεχεία άλλαξε γνώμη και παρέδωσε τους καταδότες στην «μάγισσα» σύζυγό του. Όσο για τη μοίρα των δύο εκείνων συνομωτών, ο μεν Κωνσταντίνος φονεύθηκε κατά εντολή του «αρχιστρατήγου» του, η δε Μακεδονία με τα παιδιά της συνελήφθησαν από ανθρώπους της Αντωνίνας και με τη βοήθεια του δούλου Ευγενίου κατατεμμαχίσθηκαν, αφού πρώτα τους κόπηκε η γλώσσα.⁴⁷

Στα κείμενα του Προκοπίου και του C. Diehl, αναφορικά με τη σχέση Θεοδώρας και Βελισαρίου, εντοπίζουμε μια ακόμη διαφορά στην ήδη υπάρχουσα σχετικά με τη γνωριμία της μονάρχισσας και της Αντωνίνας, όμως, καθώς πιστεύω, όχι ιδιαίτερα σημαντική. Έτσι, ενώ στον χρονικογράφο⁴⁸ η φανερή αρχική οικειότητα στη σχέση των δυο γυναικών υποδηλώνει κάποια παλιά νεανική και πιθανόν «επιστήθια» φιλία, αντίθετα, σύμφωνα με τον Γάλλο ιστορικό, η Θεοδώρα δεν γνώριζε διόλου την Αντωνίνα και μάλιστα η αυγούστα, ενδόμυχα, απεχθανόταν τη σύνευνη του «χρήσιμου» στην εξουσία στρατηγού και «υποθετικά» μελλοντικού σφετεριστή του θρόνου του Ιουστινιανού. Βέβαια, από τον C. Diehl εικάζεται εάν η αποστροφή εκείνη της Θεοδώρας οφειλόταν στο ενδιαφέρον της προς τον Βελισάριο και τη γελοιοποίησή του από τις αισχρότητες της συζύγου του, ή από «πραγματικό» φόβο για την «αδίστακτη» και μηχανορράφα Αντωνίνα. Προσωπικά, αν και με κάποιες επιφυλάξεις, ίσως υπέθετα τη δεύτερη εκδοχή και φυσικά λόγω της αρκετά εκτεταμένης, θα τολμούσα να πω, μελέτης μου πάνω στην έρευνα της «οσίας» συζύγου του Ιουστινιανού. Διότι η Θεοδώρα, ούσα φίλαρχη, φιλύποπτη και ιδιαίτερα διορατική σε όλη σχεδόν την αρκετά σύντομη ζωή της, αντιλαμβανόμενη δε τη δολιότητα, απληστία και, προ πάντων, την επιρροή της Αντωνίνας στον άτολμο και λιγότερό της ευφυή Βελισάριο, δεν αμφισβητούσε καθόλου μια επικείμενη μεταστροφή του αρχιστρατήγου προς την απόλυτη εξουσία. Ένεκα τούτου του γεγονότος, η αυτοκράτειρα, με αρκετή έγνοια και δέος, μηχανεύθηκε και πέτυχε να τελεσφορήσει η «υποτιθέμενη» μεγάλη φιλία της με τη μετέπειτα «αρχόντισσα του οίκου της» και συγχρόνως το πολυδύναμο «δεξί της χέρι», την Αντωνίνα.⁴⁹

⁴⁶Από τον C. Diehl αναφέρεται πως ο Βελισάριος ήτο τόσο οργισμένος από την απιστία της Αντωνίνας, που διέταξε να θανατώσουν τον Θεοδόσιο. Όμως οι ίδιοι οι φρουροί του στρατηγού και, ίσως, φοβούμενοι την σύζυγο του, ειδοποίησαν τον «ερωτικό» φίλο της Αντωνίνας και έτσι εκείνος πρόλαβε και κατέφυγε σε «ιερό» της Εφέσου: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 120.

⁴⁷Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 15-30, σσ. 12-16.

⁴⁸βλ. Προκοπίου *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 11-14, σσ. 6-10.

⁴⁹C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 120-121.

Ο C. Diehl, σχετικά με τη σύνθεση Θεοδώρας-Βελισαρίου-Αντωνίνας και σε μια αρκετά ικανοποιητική τάυτιση απόψεων με τον Προκόπιο,⁵⁰ ισχυρίζεται ότι ενώ η Θεοδώρα επιθυμούσε και διέτασσε η δε Αντωνίνα πειθήνια και με επιδεξιότητα εκτελούσε, ο, πάλαι ποτέ άφοβος και ισχυρός Βελισάριος, ως «τρομοκρατημένο» πλέον έρμαιο της σύνευνής του, παρασύρθηκε και εμπλέχθηκε ακόμη και σε μικροπρεπείς, ανίερες μηχανορραφίες. Τοιουτοτρόπως, τον καιρό της πρώτης νικηφόρας εκστρατείας και παραμονής του στρατηγού στην Ιταλία και με τη συνοδεία της Αντωνίνας, του γιου της Φωτίου και του «βαφτισιμιού» και εραστή της Θεοδοσίου, απαιτήθηκε από την αυγούστα και τελέσθηκε από την έμπιστή της Αντωνίνα η «εκκαθάριση» του εχθρού της αυτοκράτειρας, πάπα Σιλβερίου. Τότε μάλιστα, εξ αιτίας της εκθρόνισης του «αιρετικού» πατριάρχη Ανθεμίου από τον άπα Αγαπητό αλλά και της άρνησης του Σιλβερίου να τον αποκαταστήσει, διεφάνηκε η αυταρχικότητα και η εκδικητικότητα της Θεοδώρας. Συγκεκριμένα, η αυτοκράτειρα οργίσθηκε τόσο από την απείθεια του «μακαριότατου» άπα να ικανοποιήσει το αίτημά της, ώστε διέταξε τον πατρικίο Βελισάριο να σπεύσει και να βρει «πλαστά» παράπονα εναντίον του μη συνεργάσιμου ανώτατου ιερέα, ή να τον στείλει κατευθείαν στους αυτοκράτορες. Έτσι έγινε και ο Σιλβέριος πειθαναγκάσθηκε να σπεύσει στο παλάτι και, δια μέσου όλου του κλήρου παρατεταγμένου, να παρουσιασθεί ενώπιον μιας, ξαπλωμένης σε ανάκλινδρο Αντωνίνας. Όσο για τον Βελισάριο, αυτός, αναπαυόμενος στα πόδια της συζύγου του, την ώρα εκείνη συνετέλεσε «τα μέγιστα» στην «τραγική» παρωδία καθαίρεσης του «άτυχου» πάπα,⁵¹ αν και στην πραγματικότητα ήταν κρυφά με το μέρος του Σιλβερίου, αλλά δεν εκδηλώθηκε ποτέ λόγω της δειλίας και του φόβου του προς τη Θεοδώρα.⁵²

Όσον αφορά τη σχέση της Αντωνίνας με τον γιο της Φώτιο, τολμώ να εκφέρω πως ο C. Diehl εμμένει στην ίδια άποψη με τον «καθοδηγητή» Προκόπιο,⁵³ όπως πιθανόν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ο Καισαρέας ιστορικός. Ούτως, από τη στιγμή της εμπλοκής του Θεοδοσίου στη ζωή της μητέρας του αλλά και εξ αιτίας της αγάπης του ίδιου για τον Βελισάριο, ο

⁵⁰βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 11-42, σσ. 6-18.

⁵¹Στην εισαγωγή του Η. Β. Dewing της *Απόκρυφης Ιστορίας* και κατά τη διάρκεια του σκηνικού της «άκρωτος» ταπεινωτικής καθαίρεσης του πάπα Σιλβερίου, η Αντωνίνα, ενώπιον όλων είπε: «Πες μου, Δέσποτα Σιλβέριε Πάπα, τι σου έχουμε κάμει εμείς και οι Ρωμαίοι και θέλεις να μας παραδώσεις στα χέρια των Γότθων;» Και ευθύς αμέσως, αφού πρώτα ο υποδιάκονος Ιωάννης του αφήρεσε το κολλάρο και το ένδυμα του αξιώματός του, κατόπιν στάλθηκε από τον ευνοούμενο της Θεοδώρας, αρχιδιάκονο Βιγίλιο, ως εξόριστος ιερέας στον Πόντο. Εκεί έζησε, στερούμενος σχεδόν τροφής και νερού, έως ότου πέθανε και απεκλήθηκε μάρτυρας της Εκκλησίας: βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, εισαγωγή Η. Β. Dewing, σ. 20.

⁵²βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 121-122, πρβλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 14, σ. 8-10, πρβλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, εισ. Η. Β. Dewing., σσ. 22-23.

⁵³βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμε., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 31-42, σσ. 16-18.

Φώτιος «διέκειτο» δυσμενώς προς τον σχεδόν συνομήλικό του εραστή της Αντωνίνας. Φιλόδοξος και ζηλόφθονος καθώς ήταν ο ίδιος, μισούσε τον Θεοδόσιο ο οποίος κατάφερε να γίνει «*αρχηγός του πολιτικού οίκου*» του Βελισαρίου και ταυτόχρονα αξίωνε με θράσος την απόμάκρυνση του γιου της «ερωμένης» του από τη στρατιά της Ιταλίας. Τελικά ο αλλαζών Θεοδόσιος πέτυχε στα σχέδιά του, ενώ, ο Φώτιος, έξαλλος και απηυδισμένος από τις διαρκείς κωλυσιεργίες της Αντωνίνας εναντίον του, όμως και από την παθητική και μάλλον δειλή στάση του πατριού του Βελισαρίου, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την Ιταλία. Έτσι, επέστρεψε στο Βυζάντιο, αφήνοντας ήσυχους τους δύο μοιχούς και τον απατημένο σύζυγο να συνεχίσουν τον «ανορθόδοξο» βίο τους.⁵⁴

Κάποια στιγμή ο Θεοδόσιος, κουρασμένος από το πάθος της «ανικανοποίητης» ερωμένης του, απεσύρθηκε σε μοναστήρι της Εφέσου. Τότε, όπως εξιστορεί ο C. Diehl αλλά και ο Προκόπιος, που και εκείνος αναφέρεται στο γεγονός με ιδιαίτερα εμφαντικές φράσεις αρχαίας τραγωδίας,⁵⁵ η απογοήτευση και η οδύνη της Αντωνίνας για την απώλεια του εραστή-θετού γιου της, υπήρξε μεγάλη. Τόσο, ώστε όχι μόνο πενθούσε και θρηνούσε ολημερίς, αλλά μέχρι και τον νόμιμο σύζυγό της πειθανάγκασε να συμμετάσχει στον θρήνο και ο ίδιος μάλιστα να παρακαλέσει τον αυτοκράτορα να συμβάλει στην επιστροφή του «*αναντικατάστατου υπηρέτη*» Θεοδοσίου και στην ηρεμία του σπιτιού του. Η Θεοδώρα, σύμφωνα με τον C. Diehl, ανταποκρινόμενη στις παρακλήσεις του Βελισαρίου για την «ακριβή» του ευνάτειρα, έκανε ότι της ήταν δυνατό για να ανακληθεί από το μοναστήρι ο «δήθεν» αμετάπειστος Θεοδόσιος. Βέβαια, η έκδηλη αυτή προθυμία της αυτοκράτειρας δεν αφορούσε, ουσιαστικά, τον στρατηγό παρά την επίσημη πλέον φίλη της Αντωνίνα η οποία, «τρωτή» όπως πάντα στα πάθη της και με πείσμα κακομαθημένου παιδιού, επέμενε στην επιστροφή του ερωτικού παιγνιδιού της, του Θεοδοσίου. Εν τέλει, «άμα» ο Βελισάριος ανεχώρησε για το ανατολικό μέτωπο κατά των Περσών η δε σύζυγός του παρέμεινε μόνη της στην Πόλη, ευθύς ο, μέχρι στιγμής «ανένδοτος» και «ανεξερεύνητος» στις βουλές του, Θεοδόσιος εγκατέλειψε το μοναχικό σχήμα και επέστρεψε στην ανόσια σχέση του με την μοιχαλίδα Αντωνίνα.⁵⁶

⁵⁴ Από τον C. Diehl αναφέρεται ότι, αμέσως μετά την άλωση της Ραβέννας και στη θριαμβευτική υποδοχή του στρατηγού από τον λαό της Κωνσταντινούπολης, η Αντωνίνα εμφανίστηκε συνοδευόμενη από τον Βελισάριο και τον εραστή της: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 121.

⁵⁵ βλ. Προκόπιου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμεν., τόμ. VI, κεφ. I, πργφ. 36 -41, σσ. 16-18.

⁵⁶ C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 122.

Το 541 μ. Χ., περίπου, Προκόπιος και C. Diehl ισχυρίζονται ότι ο Βελισάριος, ως υποχείριο και πάλι της Αντωνίνας και στην προσπάθειά του να πείσει τη Θεοδώρα για τις «αγαθές» του προθέσεις και την «αγαστή» συνεργασία του μαζί της, έλαβε μέρος στην «επιτυχή» πλεκτάνη για την ανατροπή του Καππαδόκη. Βέβαια, εννοείται ότι τα εύσημα τίμησαν μόνο την Αντωνίνα με το «ραδιούργο» σχέδιό της και ουδεμία αναφορά έγινε στον στρατηγό που, στην πραγματικότητα, εκείνος με τους επιτελείς του συνέλαβε τον «συνωμότη» υπουργό Καππαδόκη. Όμως, όπως καταγράφεται από τον Γάλλο βυζαντινολόγο, με την πάροδο του χρόνου η Αντωνίνα, επαναπαυμένη στις δόξες της και, ιδιαίτερα ευτυχής από την αγαστή συνεργασία και σχέση της με τη Θεοδώρα, επανήλθε στην «πρώιμη» επιπόλαιη στάση της και «επανεκτίθετο» στον «δημόσιο βίο» με τον Θεοδόσιο. Τότε ο Φώτιος και αδράττοντας την ευκαιρία, φρόντισε την δια μέσου τρίτου ατόμου πληροφόρηση του Βελισαρίου σχετικά με την επανασύνδεση των δύο εραστών, επιτυγχάνοντας έτσι ένα νέο και έντονο ξέσπασμα οργής του συμπαθούς «απατημένου» πατριού του. Στο σημείο αυτό, τόσο ο C. Diehl όσο και ο Προκόπιος, εικάζουν ότι μόλις ο Βελισάριος πληροφορήθηκε ότι Αντωνίνα και Θεοδόσιος ευρίσκονταν πάλι μαζί, εκλιπάρησε τον Φώτιο να τον βοηθήσει να πάρει εκδίκηση. Του είπε μάλιστα πως κάτι τέτοιο ήταν ηθική του υποχρέωση μια και ο Βελισάριος, αν και μη φυσικός πατέρας του Φωτίου, στην πραγματικότητα υπήρξε ο άνθρωπος που ανέθρεψε, μεγάλωσε και απεκατέστησε οικονομικά και επαγγελματικά τον ορφανό γιο της συζύγου του, φθάνοντας τον έως και στο αξίωμα του υπάτου. Τέλος, ο στρατηγός τόνισε αποφθεγματικά στον θετό του γιο, ότι η στοργή μεταξύ των ανθρώπων δεν σταθμίζεται με τη «συγγένεια αίματος αλλά με τα έργα».⁵⁷ Ο Φώτιος πάλι, ως «τρυφερός και αγαπημένος» θετός γιος του Βελισαρίου κατά το κείμενο του Προκοπίου, έδωσε στον πατριό του την υπόσχεση να εκδικηθούν μαζί για την «ιεροσυλία» της μοιχαλίδας και τη ρήμαξη του οίκου τους από τον Θεοδόσιο. Στη συνέχεια δε οι δυό τους, αφού πρώτα αντήλλαξαν όρκους πίστης και αφοσίωσης ο ένας στον άλλο⁵⁸ και συμφώνησαν να τιμωρήσουν τους ένοχους στην κατάλληλη στιγμή, ξαναέφυγαν για το μέτωπο των Περσών.⁵⁹

⁵⁷βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 122-123, πρβλ. Προκοπίου Καισαρέως, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. II, πργφ. 6-8, σσ. 18-20.

⁵⁸Ο Φώτιος, μη έχοντας εμπιστοσύνη στις ευμετάβλητες θέσεις του Βελισαρίου προς την Αντωνίνα και ενθυμούμενος την περίπτωση προδοσίας της Μακεδονίας από τον ίδιο τον στρατηγό, στους όρκους του με τον πατριό του, επέβαλε τον όρο να μη προδώσουν ποτέ ο ένας τον άλλο ακόμη και στον έσχατο κίνδυνο: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 122, πρβλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. II, πργφ. 12-14, σσ 22-24.

⁵⁹Οι δύο συνωμότες, Βελισάριος και Φώτιος, συμφώνησαν πως μόλις ο Θεοδόσιος επέστρεφε στην Έφεσο από το Βυζάντιο, τότε αμέσως, θα έσπευδε εκεί και ο γιος της Αντωνίνας για να τιμωρήσει τον «θρασύ» εραστή της μητέρας του και να του πάρει όλη του την περιουσία: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 122-123, πρβλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, 14, κεφ. II, πργφ. 14, σ. 24.

Στο φάσμα μιας νέας επικείμενης ρήξης Αντωνίνας-Βελισαρίου και συμφωνώντας αρκετά, όπως κρίνω, με τον Προκόπιο,⁶⁰ ο C. Diehl αποφαινεται πως αμέσως μετά την επιστροφή του Θεοδοσίου στην Έφεσο, η «μοιχός» Αντωνίνα, θέλοντας να παραστήσει την αφοσιωμένη σύζυγο και ανυποψίαστη για ό,τι γνώριζε ο Βελισάριος, έσπευσε στο στράτευμα της Ανατολής. Μόλις όμως ο στρατηγός πληροφορήθηκε την άφιξη της «άπιστης» συντρόφου του, τότε, έξαλλος από οργή και παραβλέποντας τη νίκη του στρατού του που την ώρα εκείνη κατακυριεύει το φρούριο των Σισαυράνων, πήρε την απόφαση να υποχωρήσει, εγκαταλείποντας όλα τα, μόλις, κατακτηθέντα περσικά εδάφη. Ο κάποτε «αφιερωμένος» στην ώρα του καθήκοντος Βελισάριος και θεωρώντας αδήριτη την ανάγκη να «τιμωρήσει» την Αντωνίνα, έθεσε πάλι τα προσωπικά του θέματα υπεράνω των κρατικών συμφερόντων και εκτέθηκε αβασάνιστα σε συμμαχόμενους του, λαό και εξουσία. Έτσι, λόγω της αναβλητικότητας του Βελισαρίου και εξ αιτίας των «καταλυτικών» συναισθημάτων που έτρεφε προς τη σύνευνή του, ο Ιουστινιανός έχασε την «τελευταία», πιθανόν, ευκαιρία «σημαντικής» νίκης κατά των δυνάμεων του Χοσρόη και συνεπώς επέκτασης των συνόρων της αυτοκρατορίας του.⁶¹

Εν τω μεταξύ ο Γάλλος βυζαντινολόγος και πάλι παράλληλος με τη γραμμή του Προκοπίου,⁶² αποφαινεται πως ενώ ο «καταγέλαστος» Βελισάριος και για πρώτη, ίσως, φορά φέρθηκε άσχημα στην «ένοχη» σύνευνή του, την φυλάκισε και παρ' ολίγο να την σκοτώσει, ο Φώτιος από την άλλη πλευρά, ανακρίνοντας τους πιστικούς της μητέρας του, κατάφερε να τους εκμαιεύσει το μυστικό για το κρυψόγειο του Θεοδοσίου. Αμέσως, ο γιος της Αντωνίνας έσπευσε στον ναό του Αγίου Ιωάννη στην Έφεσο και, όντας πολύτροπος, κατάφερε να βγάλει μέσα από το «ιερό» τον μισητό «ερωτικό» αντίζηλο του Βελισαρίου, Θεοδόσιο, να δημεύσει την περιουσία του και τον ίδιο να τον εγκλείσει σε πύργο της Κιλικίας. Όμως, όπως τουλάχιστον εξιστορεί ο C. Diehl και το ίδιο πιστεύω πως διαφαίνεται και στο κείμενο του Προκοπίου,⁶³ η οργανωμένη εκείνη διπλή εκδίκηση των δύο «αδικημένων» συνομωτών, Βελισαρίου και Φωτίου προς το ζεύγος των μοιχών Αντωνίνας-

⁶⁰βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. II, πργφ. 17-25, σσ. 24-28.

⁶¹Στο σημείο αυτό από τον C. Diehl καθώς και τον Προκόπιο καταγράφεται πως μετά την κυρίευση του φρουρίου των Σισαυράνων, ο Βελισάριος υπερετερούσε και είχε τη δυνατότητα να περάσει τον Τίγρη ποταμό και να κατακτήσει, για πρώτη φορά, όλα τα εχθρικά εδάφη από την Ασσυρία έως την Κτησιφώντα και χωρίς καμμία δυσκολία από τους Πέρσες του Χοσρόη. Εν τούτοις, εκείνος προτίμησε να υποχωρήσει και να παραμείνει σε απραξία, μη απομακρυνόμενος από τα βυζαντινά σύνορα και περιμένοντας τη σύζυγό του για να την τιμωρήσει. Και αυτό του στοίχισε τις κατηγορίες, την αποδοκιμασία και το πιο σημαντικό, μέχρι και την καθαίρεσή του από τον Ιουστινιανό και την Θεοδόρα: βλ. C. Diehl, *Θεοδόρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 123, πρβλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. II, πργφ. 17-31, σσ. 24-30.

⁶²Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. III, πργφ. 1-6, σσ. 32-34.

⁶³βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. III, πργφ. 1-6, σσ. 32-34.

Θεοδοσίου, απέβηκε αναποτελεσματική και, ουσιαστικά καταστροφική. Διότι η Θεοδώρα, πληροφορούμενη τα δεινά της «αρχόντισσας του «οίκου» της, Αντωνίνας, ιδίως έπειτα από την επιτυχημένη έκβαση της εξόντωσης του Καππαδόκη⁶⁴ και μη επιτρέποντας σε κανέναν να προσβάλει και να κάνει κακό στη φίλη της, αντέδρασε σκληρά, «άκρως» υποκειμενικά και συμφεροντολογικά. Τοιουτοτρόπως, εκείνη, η απόλυτη και αυστηρή μονάρχισσα που, άλλοτε, αποδοκίμαζε τον ασελή τρόπο ζωής της «αναίσχυντης» συζύγου του στρατηγού της, στη συγκεκριμένη περίπτωση και λησμονώντας τις αρχές της, αντέδρασε διαφορετικά. Με την μνημειώδη μνησικακία που τη διακατείχε και με στόχο της την εκδίκηση, αφού ανέκαλεσε τον Βελισάριο από το ανατολικό μέτωπο, ταυτόχρονα σχεδόν, συνέλαβε τον Φώτιο και τους συνεργούς του στο σχέδιο κατά του Θεοδοσίου και τους υπέβαλε σε φρικτά, κατά τον C. Diehl, βασανιστήρια. Πάντως ο «αριστοκράτης» γιος της Αντωνίνας, παρότι φυλακίστηκε τρίς σε μια από τις «περιβόητες» υπόγειες κρύπτες του «Ιερού Παλατίου», εν τούτοις και καθώς εικάζεται από τον ίδιο συγγραφέα, ποτέ δεν ομολόγησε το δεσμοτήριο του Θεοδοσίου. Αντίθετα, αν και με εύθραυστη ιδιοσυγκρασία, αντιστάθηκε και σε μια τέταρτη προσπάθειά του κατάφερε να δραπετεύσει «τελεσίδικα» και να καταφύγει με το μοναχικό σχήμα στα Ιεροσόλυμα. Στο Βυζάντιο και στο παλάτι, επανήλθε μόνο μετά το θάνατο του Ιουστινιανού και, όλως παραδόξως, ως ευνοούμενος της αυτοκρατείας Σοφίας, ανηψιάς της εχθράς του Θεοδώρας.⁶⁵

Ο C. Diehl, σχετικά με την τύχη του Θεοδοσίου και για μια ακόμη φορά ταυτιζόμενος με τον Προκόπιο,⁶⁶ καταγράφει πως η Θεοδώρα, αφού πρώτα ανέκάλυψε τον Θεοδόσιο δια μέσου του δικτύου κατασκοπίας της, έπειτα και με κάθε μυστικότητα τον μετέφερε στο παλάτι και τον προσέφερε ως δώρο έκπληξης στην Αντωνίνα, γεγονός θεωρώ, μάλλον, ανήθικο, τραγελαφικό και απίστευτο για τον αναγνώστη. Όσο για την περαιτέρω πορεία του Βελισαρίου, Καισαρέας χρονικογράφος και Γάλλος βυζαντινολόγος πάλι συγκλίνουν και, όπως κρίνω από τα κείμενά τους, αμφοτέρω τη θεωρούν φθίνουσα και ευτελιστική. Τοιουτοτρόπως, με επιταγή της Θεοδώρας αλλά και με τη δική του θέληση, ο Βελισάριος συμφιλιάθηκε με την Αντωνίνα, δείχνοντας να αδιαφορεί, φαινομενικά τουλάχιστον, για τον χλευασμό των συμπατριωτών του αλλά και την τραγική μοίρα του Φωτίου και των φίλων τους. Τότε, όπως τουλάχιστον καταθέτει ο C. Diehl, ο πρώην «γενναίος» και «ένδοξος» στρατηλάτης κατέληξε να ζει στην αφάνεια και τη λήθη, ενώ, καταδικασμένος σε μοναξιά

⁶⁴C. Diehl, *Θεοδώρα*, μερ. II, κεφ. VIII, σσ. 108-112.

⁶⁵C. Diehl, *Θεοδώρα*, μερ. II, κεφ. VII, σσ. 99-100.

⁶⁶βλ. Προκοπίου, *Απόκρυφη Ιστορία*, αρχ. κείμ., τόμ. VI, κεφ. IV, σ. 71.

και αποξενωμένος ακόμη και από τους πιο «στενούς» του φίλους, πειθαναγκάστηκε να πιστέψει πως σε εκείνη όφειλε τη σωτηρία του. Τελικά, δειλός, επίορκος και «τρέμοντας» για τη ζωή του, έγινε «ισόβιο», υποχείριο της συζύγου του όσο και της αυτοκράτειρας, την οποία για μια ολόκληρη ζωή προσπαθούσε, μάταια, να ευχαριστήσει.⁶⁷

Όσο για την Αντωνίνα, ο C. Diehl, ευθυγραμμισμένος για μια ακόμη φορά με τον Προκόπιο, διατείνεται πως εκείνη σε αντίθεση με τον Βελισάριο έχαιρε της «άριστης» εκτίμησης και φιλοξενίας της στο παλάτι. Υπήρξε δε τόσο μεγάλη η επήρρειά της στη Θεοδώρα, ώστε η αυγούστα και προκειμένου να την ευχαριστήσει, επέστρεψε στον πρώην στρατηγό τη δημευμένη του περιουσία⁶⁸ και τον απεκατάστησε με τον τίτλο του «*άρχοντα των βασιλικών ιπποκόμων*» και με τον επαναδιορισμό του ως αρχηγού των στρατευμάτων της Ανατολής.⁶⁹ Στο σημείο αυτό, πιστεύω ότι επιβάλλεται να τονισθεί η ανοχή καθώς και η παθητική συμμετοχή του Βελισαρίου σε ανόσια έργα και κυρίως σε εκείνα που επιτελούσε η σύνευνή του. Έτσι όταν η Αντωνίνα, σε πείσμα της έσχατης επιθυμίας της Θεοδώρας, διέλυσε τον αρραβώνα της κόρης της Ιωαννίνας με τον εγγονό της αυτοκρατείας Αναστάσιο, ο πάλαι ποτέ ακέραιος και έντιμος στρατηγός συναίνεσε στην «ανόσια» τούτη πράξη, ουδόλως σκεπτόμενος την τιμή της ήδη «διακορευμένης» μοναχοκόρης του. Γεγονός που αποτελεί μια επιπλέον απόδειξη της πνευματικής και ηθικής του εξάρτησης από την, εις βάθος, διεφθαρμένη σύντροφο της ζωής του, καθώς και μια ακόμη αιτία χλευασμού και περιφρόνησης από τους συμπατριώτες του.⁷⁰

Εν κατακλείδι, στο κείμενο του C. Diehl, παρατηρείται ότι ο ικανός και εύφημος Βελισάριος, υποταγμένος στο πάθος του για την Αντωνίνα, από κάποια στιγμή και έπειτα άρχισε να παραμελεί την καριέρα του, ώσπου τελικά περιέπεσε στην αφάνεια. Όμως, θα πρέπει εξ ίσου να τονισθεί ότι στη «δυσχερή» αυτή θέση και «κατάντια» του στρατηγού συνετέλεσε «τα μέγιστα» και η καχυποψία της φιλόδοξης Θεοδώρας, η οποία πίστευε ότι η φήμη του «ένδοξου» στρατηλάτη θα μπορούσε «κάλλιστα» να κλονίσει τον θρόνο της ίδιας και του Ιουστινιανού.

3.2 Κ. Θεοχάρους

⁶⁷C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 124-125.

⁶⁸C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 124-125.

⁶⁹Στο σημείο αυτό ο C. Diehl αποφαινεται πως ο Βελισάριος στάλθηκε βέβαια στην Ιταλία, αλλά χωρίς στρατό και χρηματική ενίσχυση, οπότε, καθώς εικάζεται, πλήρωσε ο ίδιος το κόστος της εκστρατείας: βλ. C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σ. 125.

⁷⁰C. Diehl, *Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. IX, σσ. 127-128.

Σύμφωνα με τον Κ. Θεοχάρους και σε αντίθεση με τον Προκόπιο και τον C. Diehl, η γνωριμία της Θεοδώρα με τον επιβλητικό και ευειδή Βελισάριο σηματοδοτείται με το ταξίδι της στην Αλεξάνδρεια, περίπου το 521 μ. Χ. Την εποχή, που η πιο διάσημη, ίσως, εταίρα-ηθοποιός της Βασιλεύουσας και πρώην κόρη του θηριοτρόφου Ακακίου, πήρε τη ρισκοκίνδυνη απόφαση να ακολουθήσει τη «λαμπρή», δήθεν, μοίρα που της προείπαν μάντιες και αστρολόγοι. Έτσι, καθώς η Θεοδώρα κατέπλεε προς την Κυρηναΐκη,⁷¹ την πόλη της πραγμάτωσης των ονείρων της και του χρησμού της μάντισσας Φωτεινής,⁷² ο ερωτικός της σύντροφος Εκήβολος της σύστησε τον συνάδελφο του Βελισάριο, εκατόνταρχο του βυζαντινού στρατού και φίλο του διαδόχου του θρόνου, Ιουστινιανού. Εκείνος, σοβαρός, διόλου φλύαρος αλλά και συγχρόνως άψογος συνομιλητής, της έκανε κάποιες ευγενικές φιλοφρονήσεις για την εξαιρετική της εμφάνιση, ενώ, τις ημέρες που συνταξίδεψαν της διηγήθηκε ενδιαφέρουσες εμπειρίες του από πολέμους που έλαβε μέρος. Τέλος, όταν ο εκατόνταρχος αποβιβάστηκε στις Φώκαιες για να συναντήσει το στράτευμά του, η Θεοδώρα αποχαιρέτισε με λύπη τον «ενδιαφέροντα» Βελισάριο, γνωρίζοντας ταυτόχρονα, ότι δεν θα λησμονούσε ποτέ την ελκυστική του εμφάνιση και το σπάνιο, γαλάζιο χρώμα των ματιών του.⁷³

Η επόμενη αναφορά του Κ. Θεοχάρους στον Βελισάριο γίνεται μετά το 527 μ. Χ., όταν η Θεοδώρα ήταν ήδη εστεμμένη αυτοκράτειρα, ενώ, η έμπιστη ζωστή και παλιά πιστή της φίλη Αντωνίνα επρόκειτο να παντρευτεί τον χιλιάρχο Βελισάριο, κάποτε φίλο του Εκηβόλου και συνταξιδιώτη της Θεοδώρας προς την Κυρηναΐκη. Τότε, όπως ισχυρίζεται ο ίδιος μυθιστοριογράφος, η Θεοδώρα, φίλαρχη και καχύποπτη καθώς ήταν, εκτός του κόμματος των Βενέτων που ήθελε να πάρει με το μέρος της, ταυτόχρονα επιθυμούσε την αφοσίωση και «πλήρη» υποταγή του στρατηγού Βελισαρίου. Διότι η αυτοκράτειρα, όχι τόσο εξ αιτίας της ζηλοφθονίας της, στην οποία εμμένουν Προκόπιος και C. Diehl, αλλά κυρίως χάρη στην οξυδέρκεια και διορατικότητά της, πίστευε πως αν η ίδια και ο Ιουστινιανός είχαν εξασφαλισμένη την υποστήριξη του λαού και του στρατού, τότε η μοναρχία τους θα παρέμεινε σταθερή και «αλώβητη». Δια τούτο και στράφηκε, ευμενώς, προς τη μνηστή του

⁷¹Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. I, σσ. 107-109.

⁷²Φημισμένη χειρομάντισσα της Κωνσταντινούπολης που η Θεοδώρα και οι δύο καλές της φίλες και εταίρες, Αντωνίνα και Καισαρεία, επισκέφθηκαν για αν τους προβλέψει τα μελλόμενα. Η Φωτεινή είπε στη Θεοδώρα ότι σύντομα θα συναντούσε έναν μεγάλο άρχοντα, ο οποίος θα της προσέφερε δόξα και αμύθητα πλούτη: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. I, κεφ. IX, σσ. 89-91.

⁷³Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. II, κεφ. I σσ. 107-109.

Βελισαρίου και όχι βέβαια από ενδιαφέρον για μια νεανική σύντροφο, κάτι που προσωπικά θα θεωρούνταν ιδιαίτερα αφελές, μα για να χειραγωγήσει «άπαξ και δια παντός» τον λαοφιλή στρατηγό.⁷⁴

Ο ιστοριογράφος αναφέρει πως η Θεοδώρα και προκειμένου να πραγματοποιηθούν τα σχέδια και οι προσδοκίες της περί απαλλαγής του θρόνου από οποιονδήποτε επίδοξο συνωμότη και ιδιαίτερα τον Βελισάριο, αρχικά, μέσω του Ιουστινιανού, προήγαγε τον στρατηγό σε «*Δομέστιχο των Σχολών*», δηλ. αρχιστράτηγο. Έπειτα, αφού πρώτα εκμαίευσε από τον Βελισάριο την υπόσχεση πως θα αποκαταστήσει με γάμο την ερωτική του φίλη, κατόπιν με εύνοια, χάρες και γενναιόδωρες παροχές, κατάφερε να μετατρέψει την Αντωνίνα σε ικανή κατάσκοπο και «δεξί της χέρι». Στη συνέχεια, όμως, θεωρώ ότι ο Κ. Θεοχάρους, χαριστικός πιο παρορμητικός, και, πιθανόν, περισσότερο ουτοπιστής του Προκοπίου και του C. Diehl, δεν περιορίζεται μόνο σε στερεότυπους και, ίσως, καταφρονητικούς χαρακτηρισμούς περί της υπομονής, ηπιότητας και ατολμίας του Βελισαρίου. Τουναντίον, πλέκοντας του το εγκώμιο της λογικής, απλότητας και μετριοπάθειας ενός ανώτερου ανθρώπου και στρατιωτικού, ταυτόχρονα εξάγει την μεγαλοψυχία του και την αγάπη προς τους στρατιώτες του, τους οποίους κάποτε και ενώπιον του αυτοκράτορα παρομοίασε με «*μέλη του κορμιού του*». Επίσης, πιστεύω, πως περαιτέρω ο ίδιος συγγραφέας, με μια πρωτότυπη λογοτεχνική τεχνοτροπία, προχωρεί σε μια χαρακτηριστική αναδίπλωση και σύγκριση των δύο αντιφατικών, αλλά και κάπου κοινών προσωπικοτήτων, δηλαδή της Θεοδώρας καθώς και του ευεργετικού, ως προς το μεγαλύτερο μέρος της «*ύψιστής της αρχής*», Βελισαρίου.⁷⁵

Ο Κ. Θεοχάρους, αρκετά ευθυγραμμισμένος με το ύφος του Προκοπίου και του C. Diehl σχετικά με τον Βελισάριο, εξάγει την όλη δράση του στρατηγού κατά τη *Στάση του Νίκα*. Υπερτονίζει την ανδρεία του, τον ρόλο που εκείνος διεδραμάτισε στην όλη επιχείρηση για την καταστολή του αιμοσταγούς συμβάντος και, τελικά, αναφέρεται στις ευχαριστίες του αυτοκρατορικού ζεύγους προς τον «πολύτιμο» αξιωματούχο τους.⁷⁶ Στη συνέχεια, αρκετά χρόνια έπειτα από τον θρίαμβο του *Νίκα*, ο Βελισάριος, αφού πρώτα κατέκτησε την Καρχηδόνα, κατόπιν απελευθέρωσε τη Ρώμη από τους βάρβαρους Οστρογότθους και επέστρεψε νικητής στο Βυζάντιο, φέροντας μαζί του ως λάφυρα, θησαυρούς, πολλούς αιχμαλώτους και το σημαντικότερο, τον βασιλέα των Οστρογότθων Γελίμερο. Τότε,

⁷⁴Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σ. 247.

⁷⁵Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. III, κεφ. VII, σσ. 247-248.

⁷⁶Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. VI, κεφ. IV-V, σσ. 321-328, μέρ. VII, κεφ. I-II, σσ. 329-336.

σύμφωνα με τον μυθιστοριογράφο, σε μεγαλοπρεπή πομπή στο στάδιο του Ιπποδρόμου, ο μεγάλος στρατηλάτης, ο πάντοτε συγκρατημένος και σεμνός, έσυρε τους νικημένους εχθρούς και τον «ταπεινωμένο» αρχηγό τους έως το «κάθισμα» του Αυτοκράτορα. Μετά, δεχόμενος τον «κότινο», το χρυσό δηλαδή στεφάνι του νικητή και ονομαζόμενος από τον Ιουστινιανό, «*κόμης του Ιερού Παλατίου*», μετέβηκε στην «*αίθουσα των δεκαενέα ανακλίντρων*». Εκεί, παρέστηκε σε, «προς τιμήν του» γεύμα, καθήμενος ανάμεσα στη σύζυγο του και τον «εραστή» της. Στο συγκεκριμένο σημείο ο Κ. Θεοχάρους προσθέτει ότι, ενώ, η Θεοδώρα και ο Ιουστινιανός, για μια ακόμη φορά, δοξάστηκαν και «έδρεψαν δάφνες» χάρη τον αφοσιωμένο τους στρατηγό, εν τούτοις, ακούγοντας τις επευφημίες και ευχές του λαού προς τον προσφιλή του Βελισάριο και παρατηρώντας την ολένα αυξανόμενη δόξα του, αμφισβητούσαν και πάλι την τιμιότητα και πίστη του. Και καθώς ανάμεσα στο αυτοκρατορικό ζεύγος γίνονταν τέτοιου είδους διαβουλεύσεις, ο «άμοιρος» στρατηλάτης υπέφερε από τη παράνομη σχέση της καλλονής συζύγου του, Αντωνίνας, με τον εξ ίσου, κατά τον ίδιο συγγραφέα, εύσχημο και πολύ νεότερό της, Θεοδόσιο⁷⁷

Ο Κ. Θεοχάρους εξιστορεί πως το 540 μ. Χ., περίπου, η Αντωνίνα, πρώην εταίρα και παλιά φίλη της Θεοδώρας, προθυμοποιήθηκε να απαλλάξει την αυτοκράτειρα από τις εις βάρος της μηχανορραφίες του δόλιου πρωθυπουργού της χώρας και στενού συνεργάτη του Ιουστινιανού, Ιωάννη Καππαδόκη. Τότε, σύμφωνα με το κείμενο του μυθιστοριογράφου, αρχικά η Αντωνίνα, προσποιούμενη την καλή φίλη στην νεαρή και αθώα θυγατέρα του Καππαδόκη, Ευφημία, κατάφερε με διάφορα ψέμματα και τεχνάσματα να κερδίσει την εμπιστοσύνη του πανούργου αξιωματούχου. Στη συνέχεια, πείθοντας τον ότι θα μπορούσε να ανατρέψει τον Ιουστινιανό και να αναλάβει τον θρόνο με τη βοήθεια του δήθεν δυσαρεστημένου από τον καίσαρα, συζύγου της Βελισαρίου, κατάφερε να τον παγιδεύσει και, κατόπιν πρότερης συνεννόησής της με τον αυτοκράτορα και την φρουρά του, να τον εκθέσει ως συνωμότη και σφετεριστή της εξουσίας. Έτσι, με τη διαμεσολάβηση της σύννευής του και για μια ακόμη φορά ο Βελισάριος, έστω και ακούσια, πρόσφερε τις ευεργετικές του υπηρεσίες στην «προσφιλή» του Θεοδώρα.⁷⁸

Συναινώντας στο κείμενο του Προκοπίου, αλλά και σε ικανή ταύτιση με τον C. Diehl, ο Κ. Θεοχάρους διατείνεται πως ήταν τόση η καχυποψία των αυγούστων και κυρίως της Θεοδώρας έναντι του «ένδοξου» αρχιστρατήγου, ώστε και πάλι, έπειτα μάλιστα από δεκαετή

⁷⁷Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. VIII, κεφ. IV, σσ. 364-366.

⁷⁸Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. IX, κεφ. III, σσ. 399-410.

θριαμβικό επεκτατισμό, οι δύο άνακτες άρχισαν, αναίτια, να αμφιβάλουν για την πίστη του Βελισαρίου. Μάλιστα, έπειτα από την πρωτοβουλία του στρατηγού να συνάψει «διπλωματική» ανακωχή με τον βασιλέα των Βανδάλων, Τωτίλα,⁷⁹ ο Ιουστινιανός τον ανεκάλεσε και τον αντικατέστησε με τον έμπιστο της Θεοδώρας στρατηγό Ναρσή.⁸⁰ Κατόπιν, με την «πλαστή» κατηγορία της έσχατης προδοσίας, επωφθάλμισης του θρόνου και απείθειας προς τους αυτοκράτορες, κατεδίκασε αυτόν και τη σύζυγό του που θέλησε να τον υπερασπισθεί στη Θεοδώρα, σε στέρηση περιουσίας καθώς και αναίρεση παντός τίτλου και αξιώματος.⁸¹

Τοιουτοτρόπως, σύμφωνα με τον ίδιο μυθιστοριογράφο, ο Βελισάριος και η Αντωνίνα, στερημένοι υπάρχοντων και φίλων, κατήνησαν ζητιάνοι, σιτιζόμενοι από το συσσίτιο άπόρων του κράτους. Εν τω μεταξύ, κάποια στιγμή η Θεοδώρα, άρρωστη και μετανιωμένη, αφού πρώτα ζήτησε συγνώμη από την Αντωνίνα και εκείνη της την έδωσε, κατόπιν προσπάθησε να πείσει τον Ιουστινιανό να αποκαταστήσει τον Βελισάριο. Όμως μάταια, διότι ο αυτοκράτορας αρνήθηκε επίμονα να ικανοποιήσει το αίτημα της συζύγου του και μόνο μετά τον θάνατό της και μάλιστα προ του κινδύνου επέλασης των Περσών στη χώρα, έχρισε ξανά στρατηγό τον παλιό καλό του συνεργάτη και τον έστειλε στο μέτωπο της Ανατολής. Βέβαια, τότε ο Βελισάριος, γηρασμένος και μη διαθέτοντας το παλιό του σθένος, νικήθηκε και παρότι ο Πέρσης βασιλέας Χοσρόης του πρότεινε να προσχωρήσει στο δικό του στρατόπεδο για να τον υπηρετήσει ως επικεφαλής των εχθρικών στρατευμάτων, εκείνος, πάντα έντιμος και πιστός στη χώρα του, δεν δέχθηκε την πρόταση. Παρά ταύτα, σύμφωνα με τον Κ. Θεοχάρους, επανερχόμενος ο Βελισάριος στο Βυζάντιο επανακατηγορήθηκε για έσχατη προδοσία, καταδικάστηκε και αυτή τη φορά, επιπλέον, τυφλώθηκε. Έτσι, αόμματος, παρεξηγημένος και αδικημένος, ο «άξιος» στρατηλάτης της αυτοκρατορίας άφησε την τελευταία του πνοή το 565 μ. Χ., περίπου, δηλαδή το ίδιο έτος με τον Ιουστινιανό⁸²

Αρκετά σύμφωνος με το κείμενο του Προκοπίου και του C. Diehl, ο Κ. Θεοχάρους αναφέρεται διεξοδικά, όχι τόσο στην προσωπική ζωή, αλλά στην ένδοξη επαγγελματική πορεία του Βελισαρίου. Ιδιαίτερα θετικός, σχετικά με τον χαρακτήρα του «μεγάλου»

⁷⁹βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. XI, κεφ. I, σ.433-434.

⁸⁰Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. XI, κεφ. I, σ. 434 -435.

⁸¹Ο Κ. Θεοχάρους διατείνεται ότι η Θεοδώρα, δείχνοντας πλήρη αγνωμοσύνη προς το ζεύγος Αντωνίνας-Βελισαρίου, μπροστά στην επιμονή της φίλης της να απαλλάξει τον σύζυγό της από τις άδικες κατηγορίες, εκνευρίστηκε και πάνω στον θυμό της, διέταξε τους φρουρούς της να κόψουν τη γλώσσα της Αντωνίνας, γεγονός το οποίο αμέσως σχεδόν αναίρεσε: βλ. Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. XI, κεφ. I-II, σσ. 439-454.

⁸²Κ. Θεοχάρους, *Αυγούστα Θεοδώρα*, μέρ. XI, κεφ. III-IV, σσ. 454-470, μέρ. XII, κεφ. I-II, σσ. 479-498.

βυζαντινού στρατηγού, ο μυθιστοριογράφος περιγράφει επίσης την «αξιοσημείωτη» πολεμική τακτική, όπως και τις νικηφόρες εκστρατείες και μάχες του σε όλα τα μέτωπα της «αχανούς» αυτοκρατορίας. Επιπρόσθετα, ο Κ. Θεοχάρους εξαιρεί την εγκράτεια και κυρίως την υπομονή, με την οποία ο Βελισάριος αντιμετώπισε τη μνησικακία, την αγνωμοσύνη, όμως και τη σκληρότητα αμφότερων των αυτοκρατόρων.

3.3 P. Cezaretti

Ο P. Cezaretti, σύμφωνα με τους προηγούμενους συγγραφείς της συγκεκριμένης μελέτης για τη Θεοδώρα αλλά και σε ιδιαίτερη ταύτιση με τον Προκόπιο, αναφέρει ότι ο Βελισάριος⁸³ εμφανίστηκε στο προσκήνιο του «Ιερού Παλατίου», περίπου το 528/529 μ. Χ. Συνομήλικος, της Θεοδώρας και φίλος του ιστορικού Προκοπίου, ο «ένδοξος» στρατηγός καταγόταν από εύπορη οικογένεια γαιοκτημόνων και, αρχικά», χάρη στο ρωμαλέο παρουσιαστικό του και στην ικανότητά του να ιππεύει, κατατάχτηκε στη στρατιωτική ακαδημία. Κατόπιν, μετά την αποφοίτησή του, ξεκίνησε μια επιτυχή καριέρα και μάλιστα με σημαντικές νίκες, κυρίως, κατά των Περσών. Από τον P. Cezaretti επίσης καταγράφεται ότι η Θεοδώρα και ο Ιουστινιανός, από τότε ακόμη, ήταν καχύποπτοι και, ιδίως, ανήσυχοι για τα αδιαμφισβήτητα ηγετικά προσόντα και την ολοένα αυξανόμενη φήμη του Βελισαρίου. Προκειμένου μάλιστα να βρουν «ένα εργαλείο ελέγχου» του, από τον Ιταλό ιστορικό πιθανολογείται πως τον «πάντρεψαν» με την, ίσως, κατά δέκα χρόνια μεγαλύτερή του Αντωνίνα, εταίρα και παλιά φίλη της Θεοδώρας.⁸⁴ Όσο για το «ποιόν» της ευειδούς συζύγου του στρατηγού, από τον ίδιο συγγραφέα δίνεται έμφαση στον «πληθωρικό» ερωτισμό της, στις απιστίες της προς τον αφοσιωμένο σε εκείνη στρατηλάτη, καθώς και στη «μεγάλη της οικειότητα» με μάγισσες και φαρμακούς.⁸⁵

Ταυτόσημος, περισσότερο με τον Προκόπιο και C. Diehl και λιγότερο με τον Θεοχάρους, ο P. Cezaretti αναφέρεται «εγκωμιαστικά» στον συντελεστή της νίκης της εξουσίας κατά την

⁸³Κατά τον Ιταλό ιστορικό, στον Βελισάριο (Belitsar, δηλαδή, λευκός πρίγκιπας) αποδίδονταν οι εξής μετωνομασίες: Βελισάριος ο «Ρωμαίος», Βελισάριος ο «Γερμανός» (προερχόμενος από τη Βαλκανική Γερμανία, από την περιοχή δηλαδή μεταξύ Θράκης και Ιλλυρίας). Επίσης ο βυζαντινός στρατηγός αποκαλούνταν Βελισάριος ο Άσπογος ή Βελισάριος ο Αναποφάσιτος: P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XI, σ. 249.

⁸⁴Η Αντωνίνα, με καταγωγή από πατέρα ηνίοχο και μητέρα εταίρα, ήταν μια εύσηχημη χήρα ενός Αντιοχέα εμπόρου και μητέρα νόμιμων και εξώγαμων τέκνων αδιευκρίνιστου αριθμού: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XI, σσ. 249-250.

⁸⁵Από τον P. Cezaretti εικάζεται ότι η Αντωνίνα, ως γνώστρια των μυστικών της μαγείας, χρησιμοποιούσε ανάλογες τεχνικές προκειμένου να εξαπατεί τον Βελισάριο και να τον κοροΐζει «μπροστά στα μάτια του»: βλ. P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XI, σ. 251.

«αιματηρή» *Στάση του Νίκα*, Βελισάριο, καθώς και στην «άφθαστη» πολεμική τακτική και τον θρίαμβό του στην απόβαση και εκστρατεία των βυζαντινών δυνάμεων στο βασίλειο των Βανδάλων.⁸⁶ Από τον ιστορικό, μάλιστα, σχολιάζεται η τόλμη του στρατηγού ο οποίος, παρότι αρκετά αδαής στις θαλάσσιες επιχειρήσεις, εν τούτοις κατάφερε να νικήσει και να προσαρτίσει το κράτος της Καρχηδονίας στην ήδη, χάρη στον Βελισάριο, αχανή αυτοκρατορία. Επίσης, στο σημείο αυτό, ο P. Cezaretti σημειώνει ότι η ιστορική καταγραφή των πολεμικών γεγονότων της ναυμαχίας, αρχικά, όπως και η μετέπειτα απόβαση στη Βόρεια Αφρική, έγιναν από τον σύμβουλο του στρατηλάτη και ιστορικό Προκόπιο⁸⁷ Επίσης, ο ίδιος συγγραφέας καταμαρτυρεί ότι με την πανωλεθρία των Βανδάλων και την προσάρτιση της βορειοαφρικανικής ακτής όπως και της Σαρδηνίας, της Κορσικής και των Βαlearίδων νήσων στο Βυζάντιο, ανέβηκε τόσο πολύ το γόητρο του Βελισαρίου στον λαό, ώστε η Θεοδώρα και ο Ιουστινιανός άρχισαν πάλι να ανησυχούν για, τυχόν, βλέψεις του στον θρόνο.⁸⁸

Ο P. Cezaretti, σε επανειλημμένη συμφωνία με τον Προκόπιο, τον C. Diehl και τον K. Θεοχάρους, μας περιγράφει τις επιτυχείς εκστρατείες του Βελισαρίου στην Ιταλία, συμπεριλαμβανόμενης της μεταφοράς του Γότθου βασιλέα Ουίτιγι και της συζύγου του Ματασούνθας, με καινούργιο «βαρβαρικό θησαυρό», ενώπιον και πάλι της Θεοδώρας και του Ιουστινιανού.⁸⁹ Επίσης, ο Ιταλός ιστορικός θίγει τη συμμετοχή του στρατηλάτη, του χαρακτηρισζόμενου «έρμαιο της συζύγου του», στην «αναίσχυντη» καθαίρεση του πάπα Σιλβερίου, όπως και στην παγίδευση και αποπομπή από το αξίωμά του, του μηχανορράφου Καπαδόκη, αμφοτέρα θρασύτατα «επιτεύγματα» της Αντωνίας.⁹⁰ Όσο για τη δυσχερή θέση του «προσφιλούς» στο λαό, Βελισαρίου, εξ αιτίας των «ερωτικών» απιστιών της συζύγου του με το, ήδη προαναφερόμενο Θεοδόσιο και με τη συνέργεια και ανοχή της κατά τα άλλ, αυστηρά ενάρετης Θεοδώρας, το συγκεκριμένο γεγονός έχει προαναφερθεί από τους προηγούμενους συγγραφείς αυτής της μελέτης.⁹¹

Εν κατακλείδι, πιστεύω πως ο P. Cezaretti, μέσα από μια θετική προσέγγιση του Βελισαρίου και σε ικανοποιητική ευθυγράμμιση του με τους προηγούμενα αναφερόμενους συγγραφείς

⁸⁶P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XII, σσ. 314 -317.

⁸⁷P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XII, σ. 318, πρβλ. Α. Καρπόζηλου, *Βυζαντινοί Ιστορικοί Συγγραφείς και ρονικογράφοι*, τόμ, I, σ. 129, εκδ. Κανάκη.

⁸⁸P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XII, σσ. 317-326.

⁸⁹P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XIII, σσ. 353-354, κεφ. XIV, 373-379.

⁹⁰P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XIV, σσ. 364-367, κεφ. XIV, σσ. 379-390.

⁹¹ P. Cezaretti, *Θεοδώρα*, κεφ. XIV, σσ. 389-394.

και πάντα συγκριτικά με τον Προκόπιο, επιχειρεί και, τελικά, πιστεύω πως επιτυγχάνει να αποδώσει μια περιγραφή αντάξια του καλοπροαίρετου και «γενναίου» στρατηγού.

3. 4 G. Rachtet

Ο G. Rachtet, ίσως, το ίδιο επιεικώς κείμενος προς τον Βελισάριο με τους παραπάνω συγγραφείς της συγκεκριμένης μελέτης, τοποθετεί την πρώτη γνωριμία του δεκαοκτάχρονου σπουδαστή της στρατιωτικής ακαδημίας με τη Θεοδώρα, στον Ιππόδρομο και «εν όψει» των αρματοδρομιών καθώς και μιας παράστασης «παντομίμας» από τη δημοφιλή εταιρά και ηθοποιό, Παναρέτη.⁹² Την ημέρα εκείνη, σύμφωνα πάντα με τον Γάλλο μυθιστοριογράφο, ο Βελισάριος⁹³ πήγε στο στάδιο συνοδευόμενος από τον φίλο του Προκόπιο,⁹⁴ φοιτητή της Νομικής από την Καισάρεια της Παλαιστίνης. Κάποια στιγμή, με την εμφάνιση της «περίφημης» μιμάδας πάνω στη σκηνή, ο Προκόπιος στο πρόσωπό της ανεγνώρισε έκπληκτος τη Θεοδώρα, την κοπέλα που προ ολίγων ημερών συνάντησε σε μια ακτή του Βοσπόρου και εντυπωσιάστηκε από την καλλονή της. Και στο σημείο αυτό, ο G. Rachtet, αναφερόμενος στον χαρακτήρα τόσο του εκκολαπτόμενου στρατηγού όσο και του συντρόφου του και μελλοντικού ιστορικού του Βυζαντίου, συνάγει ότι ο Βελισάριος, συνετός, τολμηρός, συγκροτημένος αλλά και καλός φίλος, ουσιαστικά λυπάται τον ανασφαλή, πουριτανό και αθώο Προκόπιο και με επιχειρήματα προσπαθεί να τον πείσει να τολμήσει την κατάκτηση της ιδιαίτερα ελκυστικής Θεοδώρας.⁹⁵

Κατά τον G. Rachtet, ο Βελισάριος, αρκετά προσγειωμένος και ρεαλιστής, παρότι έβρισκε τη Θεοδώρα πολύ εμφανίσιμη, εν τούτοις, δεν τόλμησε αλλά και ούτε ποτέ σκέφθηκε να πλησιάσει την μιμάδα με «ερωτικές διαθέσεις», καθότι γνώριζε καλά ότι μια σχέση με καλλιτέχνη και μάλιστα συνηθισμένη σε πλούσια και «χλιδάτη» ζωή, δεν θα ευωδούσε. Δια τούτο, σύμφωνα με τον μυθιστοριογράφο, στο γυμναστήριο όπου πήγαινε με τον Προκόπιο για να συναντήσουν τη Θεοδώρα, ο λογικός στρατιωτικός προτίμησε να συνδεθεί με την πιο απλή και προσιτή Αντωνίνα,⁹⁶ εταιρά, φίλη της κόρης του Ακακίου και μελλοντική του σύζυγο. Και στο σημείο αυτό, ο G. Rachtet σχολιάζει τα «μεγάλα λόγια» που ειπώθηκαν από

⁹²Κατά τον G. Rachtet, θεατρικό ψευδώνυμο της Θεοδώρας; βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XVI, σσ. 228-249.

⁹³G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XVI, σσ. 228-231.

⁹⁴G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XVI, σ. 231.

⁹⁵G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XVI, σσ. 240-244.

⁹⁶Η Αντωνίνα, προτού συνάψει σχέση με τον Βελισάριο, ήταν συνδεδεμένη με τον ευκατάστατο Ευθύμιο, με τον οποίο είχε αποκτήσει έναν γιο, τον Φώτιο: βλ. G. Rachtet, *Θεοδώρα*, κεφ. XVII, σσ. 266-267.

τον Βελισάριο ο οποίος, αν και διατεινόταν πως επέβαλε στον εαυτό του τη φρόνηση και ταυτόχρονα συμβούλευε τον Προκόπιο να είναι συνετός στη σχέση του με τη Θεοδώρα, εν τούτοις, ποτέ δεν φαντάστηκε τη μετέπειτα δική του δυσχερή θέση, καθώς και τα παθήματα του με τις απιστίες της Αντωνίνας που τον κατήνησαν «καταγέλαστο».⁹⁷ Όσο για τη γνώμη της μετέπειτα αυτοκράτειρας για τον Βελισάριο, αυτή, σύμφωνα με τον μυθιστοριογράφο, υπήρξε η καλύτερη.⁹⁸

Σύμφωνα με τον G. Rachet, τον μόνο από τους υπόλοιπους συγγραφείς της μελέτης αυτής για τη Θεοδώρα, που αναφέρθηκε στην πιθανή γνωριμία και συντροφιά των τριών, δηλαδή της Θεοδώρας του Προκοπίου και του Βελισαρίου, από την πρώτη σχεδόν στιγμή που η κόρη του Ακακίου γνώρισε τον στρατιωτικού σπαυδαστή Βελισάριο, φίλο του τότε ερωτικού της συντρόφου Προκοπίου, διέκρινε την ξεχωριστή του προσωπικότητα καθώς και τον ήπιο και ακέραιο χαρακτήρα του. Κυρίως, όμως, η παρατηρητική και οξυδερκής «μιμάδα» εκτίμησε την πίστη του σε αυτήν, όπως και την υποστήριξή του στο πρόσωπό της για την δήθεν αήθη, κατά τον Προκόπιο, ηθική τη, όπως και την «αναίσχυντη» συμπεριφορά που εκείνη επεδείκνυε στα συμπόσια.⁹⁹ Και στο σημείο αυτό, από τον G. Rachet αποκαλύπτεται τόσο ο σεβασμός όσο και η θετική γνώμη του Βελισαρίου για τη Θεοδώρα. Σε κάποια δηλαδή στιγμή που ο μελλοντικός γραμματέας του μετέπειτα βυζαντινού «στρατηλάτη», Προκόπιος, «τυφλωμένος» ίσως από φθόνο, εξεδήλωσε όλη την οργή και το μίσος που έτρεφε για την δημοφιλή εταίρα Θεοδώρα-Παναρέτη, τότε ο Βελισάριος αντέδρασε «συνετά». Στους ψόγους και μύδρους που «εκφενδόνισε» ο φίλος του για την «ερωμένη» του, ο στρατιωτικός σπουδαστής, πέρα από τον θαυμασμό του για την κόρη του Ακακίου, ταυτόχρονα αντιπαρέθεσε και τις αμφιβολίες του για τη συγκεκριμένη «ανίερη» στάση της. Μάλιστα, με σκοπό να συνετίσει τον Προκόπιο, δεν παρέλειψε να του πει ότι μια τέτοια συμπεριφορά εκ μέρους της θα μπορούσε, κάλλιστα να είναι μεθοδευμένη από την ίδια, ώστε να διακόψει τη σχέση της μαζί του.¹⁰⁰

3. 5 Γ. Ρούσσοσ

⁹⁷G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XVIII, σ. 284.

⁹⁸G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXVI, σσ. 393-397.

⁹⁹Στο σημείο αυτό ο μυθιστοριογράφος αναφέρεται στην οργιώδη συμπεριφορά της Θεοδώρας στο σπίτι του Εκηβόλιου, όταν εκείνη, σύμφωνα με τον Προκόπιο, συνενυρέθηκε ερωτικά με όλους τους καλεσμένους και με τριάντα επιπλέον υπηρέτες: G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXVI, σσ. 395-396.

¹⁰⁰G. Rachet, *Θεοδώρα*, κεφ. XXVI, σσ. 395-400.

Κατά τον Γ. Ρούσσο, η φιλία και συνεργασία της Θεοδώρας και του Ιουστινιανού άρχισε όταν η κόρη του Ακακίου, στις αρχές ακόμη της σχέσης της με τον διάδοχο του θρόνου, υβρίσθηκε και απειλήθηκε από έμπιστους ανθρώπους της αυτοκράτειρας Ευφημίας και του πρωθυπουργού της χώρας Ιωάννη Καππαδόκη. Τότε, στην κρίσιμη στιγμή, εμφανίσθηκε ο σπαθάριος της φρουράς του «Ιερού Παλατίου», Βελισάριος, ο οποίος έσωσε την μετέπειτα αυτοκράτειρα, με αποτέλεσμα, εκείνη να μην λησμονήσει ποτέ το όνομα του σωτήρα της.¹⁰¹

Σύμφωνα με ίδιο μυθιστοριογράφο, του οποίου οι θέσεις για τον Βελισάριο ταυτίζονται με τους προηγούμενους συγγραφείς της συγκεκριμένης μελέτης, η επόμενη συνάντηση της Θεοδώρας με τον στρατηγό έγινε κατά τη διάρκεια της *Στάσης του Νίκα*, όταν η μοναρχία κινδύνευε, η Αγία Σοφία πυρπολήθηκε, ενώ, ταυτόχρονα Ιουστινιανός και ανώτεροι επιτελείς του «Ιερού Παλατίου» ήταν έτοιμοι να παραιτηθούν από τον αγώνα. Τότε, όπως αποφαίνεται ο ιστορικός συγγραφέας, ο Βελισάριος παρουσιάσθηκε ενώπιον της αυτοκράτειρας και, ευθύς χωρίς φόβο αλλά με θάρρος και αυτοπεποίθηση, της πρότεινε να αναλάβει τον ύστατο αγώνα εναντίον των επαναστατών. Έτσι ο στρατηγός, αφού πρώτα ορκίσθηκε πίστη και αφοσίωση στον θρόνο, κατόπιν, με την κατάλληλη πολεμική τακτική που μόνο ένας άξιος στρατιωτικός γνώριζε, κατέστειλε την εξέγερση.¹⁰²

Ο ιστορικός συγγραφέας διατείνεται ότι κάποια μέρα, αμέσως σχεδόν μετά τη *Στάση του Νίκα*, ο Βελισάριος παρουσίασε στη Θεοδώρα τη μνηστή του που, προς μεγάλη έκπληξη της μονάρχισσας, δεν ήταν άλλη από την Αντωνίνα, την πρώην εταίρα και παλιά πιστή φίλη της Θεοδώρας-Πελαγίας στα χρόνια της Πεντάπολης και της Αλεξανδρείας.¹⁰³ Κατά τον Γ. Ρούσσο, με την παραίτηση της αυτοκράτειρας οι δύο μνηστευμένοι σύντομα θα τελούσαν τους γάμους τους, αν μια σειρά «ατυχών» συμπτώσεων και περιστατικών που, εν τω μεταξύ, συνέβηκαν στη Θεοδώρα εξ αιτίας της «έντονης» ερωτικής της ιδιοσυγκρασίας, δεν εξέθεταν την Αντωνίνα στο πρόσωπο του Βελισαρίου με το στίγμα της «άπιστης». Ως αποτέλεσμα, ο στρατηγός έδιωξε την «άδολη» μνηστή του και έκτοτε εκείνη, για αρκετά μεγάλο μάλιστα διάστημα, έπεσε σε δυσμένεια με πρώτη αυτής του Ιουστινιανού. Και στο σημείο αυτό ο Γ. Ρούσσος, διαφοροποιημένος από τους προηγούμενους σύγχρονους συγγραφείς που παρουσιάζουν την Αντωνίνα «πανούργα», μηχανορράφα και το κυριότερο «ανειλικρινή» στη σχέση της με τον στρατηγό, παρουσιάζει τη μνηστή του Βελισαρίου με μια τελείως

¹⁰¹Γ. Ρούσσο, *Θεοδώρα*, κεφ. XXIX, σσ. 90-92.

¹⁰²βλ. Γ. Ρούσσο, *Θεοδώρα*, κεφ. LXXXIV-LXXXIX, σσ. 186-202.

¹⁰³βλ. Γ. Ρούσσο, *Θεοδώρα*, κεφ. IC, σσ. 218 κ.ε.

διαφορετική εικόνα. Όχι ως μια πρώην εταίρα, άξια του «αναίσχυντου» τίτλου της, αλλά ως μια «μετανοημένη» για τα αμαρτήματά της γυναίκα, πρώτιστα αφοσιωμένη στον «αρραβωνιαστικό» της και, κατά δεύτερον λόγο, καλή και μέχρι αυτοθυσίας αδελφική φίλη της Θεοδώρας. Διότι, σύμφωνα πάλι με την εξιστόριση του ίδιου ιστορικού συγγραφέα, καθώς η Θεοδώρα σχεδόν το απαίτησε, η Αντωνίνα, με την κατανόηση και συναίνεση του Βελισαρίου, μετεκόμισε στον «βασιλικό» γυναικωνίτη και στα διαμερίσματα της αυγούστας. Εκεί, ως σύμβουλος, όχι μόνο καθοδηγούσε και βοηθούσε τη μονάρχισσα για την αποφυγή τυχόν ατοπημάτων, αλλά και σε δεδομένη στιγμή την στήριξε και έσωσε την ηθική της υπόληψη από επικείμενη «ερωτική» της παρεκτροπή με ευειδείς επιτελείς του «Ιερού Παλατίου», όπως τον ανώνυμο εκατόνταρχο, τον Θεοδόσιο και τον Ανθέμιο.¹⁰⁴

Εν τούτοις, σύμφωνα με το κείμενο του Γ. Ρούσσου, καθώς όλα τα προηγούμενα προυπέθεταν και την έντονη συμμετοχή και προφανώς θυσία της Αντωνίνας, τότε εκείνη, θέλοντας να σώσει την τιμή και κυρίως τον θρόνο της αυτοκράτειρας και παρά της αντιρρήσεις της ίδιας της Θεοδώρας, ανέλαβε η ίδια την ευθύνη των, ίσως, αλόγιστων πράξεων της φίλης της. Έτσι, όπως ήταν λογικό και επόμενο, η ίδια, αντί της «ερωτόληπτης» αυγούστας, καταγορήθηκε ως η κατ' εξοχήν υπεύθυνη των «ερωτικών» σκανδάλων μέσα στο «Ιερόν Παλάτιον» και συνεπώς η «ερωμένη» των αυλικών, Θεοδοσίου και Ανθεμίου. Βέβαια, σε κάποια δεδομένη στιγμή το όνομα της της Αντωνίνας αποκατεστάθηκε, η ίδια, εν τέλει, συγχωρήθηκε και έγινε πάλι δεκτή από τον Βελισάριο με τον οποίο επιτέλους παντρεύτηκε. Όμως, καθώς τα «αισθηματικά» ατοπήματα της Θεοδώρας δεν είχαν τελειωμό, η δυσχερής θέση στην οποία συχνά περιέρχονταν ο στρατηγός και η σύζυγός του συνεχιζόταν, έως ότου εκείνοι απήυδισαν. Και στο σημείο αυτό ο ιστορικός συγγραφέας, αναφερόμενος στην ερωτική έλξη που ένιωσε η Θεοδώρα για τους τρεις προαναφερόμενους άνδρες και εκτός του γεγονότος ότι ο Ανθέμιος ήταν ο «χαμένος» της γιος,¹⁰⁵ θίγει επιπλέον το θέμα της «διαίτερης» σχέσης της αυγούστας με τον σύζυγό της. Υποστηρίζει δηλαδή πως στην πραγματικότητα η Θεοδώρα, πέρα από τη βαθιά εκτίμηση και φιλία που έτρεφε για τον Ιουστινιανό, δεν ένοιωθε γι αυτόν τίποτε άλλο, ούτε ακόμη και την ελάχιστη ερωτική έλξη και ότι, ίσως, εξ αιτίας αυτού του συναισθηματικού της κενού έτεινε να αποζητά έστω και μόνο τη απλή συντροφιά άλλων «ελκυστικών» ανδρών.¹⁰⁶

¹⁰⁴Γ. Ρούσσου, *Θεοδώρα*, κεφ. LXII-LXVII, σσ. 138-152, κεφ. ICIV-CILIV, σσ. 209-316.

¹⁰⁵Γ. Ρούσσου, *Θεοδώρα*, κεφ. CLXXV-CICI, σσ. 379-411

¹⁰⁶Γ. Ρούσσου, *Θεοδώρα*, κεφ. LXXXVI, 210-212.

Τελικά, αν και ο Γ. Ρούσσο, στο ιστορικό μυθιστόρημά του για τη Θεοδώρα, σχεδόν ταυτίζεται με τον Προκόπιο όσο και τους άλλους σύγχρονους συγγραφείς της συγκεκριμένης μελέτης ως προς την «έντιμη» και γενναία υπόσταση του Βελισαρίου, εν τούτοις, όσον αφορά την Αντωνίνα, ο ίδιος εμμένει στην αρχική του θετική γνώμη για τη σύντροφο του στρατηγού. Την χαρακτηρίζει δηλαδή ως μια γυναίκα συνετή, ανώτερη, ίσως όχι τόσο εύστροφη και ικανή όσο η Θεοδώρα, όμως διαθέτουσα κάτι που έλειπε από την αυτοκράτειρα. Την «αυτοθυσία» για τα προσφιλή της πρόσωπα, όσο και την καρτερικότητα και μεγαλοψυχία της. Συνεπώς στο σημείο αυτό του κειμένου του, ο ίδιος ιστορικός συγγραφέας, μέσα από τις τόσες ταπεινώσεις και θυσίες που υπέστησαν αμφότεροι, Αντωνίνα και Βελισάριος, μέσα από τις «άδικες» σκηνές παρεξήγησης και δίωξής τους από τη Θεοδώρα όσο και από τον Ιουστινιανό, συνάδει στο εξής: Ότι πράγματι ο Βελισάριος, παρότι ουσιαστικός συντελεστής μιας από τις πιο ένδοξες περιόδους του Βυζαντίου σε επιτεύγματα και επεκτατικότητα και παρά του ότι υπήρξε πιστός και πάντα αποτελεσματικός ως προς τις ανάγκες και απαιτήσεις της αυτοκράτειράς του, στο τέλος αδικήθηκε και προδόθηκε. Μάλιστα, όχι μόνο από την ίδια τη Θεοδώρα, αλλά και από τον φίλο και συνεργάτη του Ιουστινιανό.¹⁰⁷

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό παρατηρούμε ότι αναφορικά με τη σχέση Θεοδώρας-Βελισαρίου, ενώ η άποψη των σύγχρονων συγγραφέων της μελέτης μας είναι συγκριτικά, σχεδόν, ομόσημη με αυτήν του Προκοπίου, τουναντίον στο κείμενο του Γ. Ρούσσο, παρά την ταυτόσημη με τους άλλους άποψή του περί της εντιμότητας όσο και των πολεμικών αρετών του στρατηγού, ταυτόχρονα συναντάται ένας, ακραία, αντίθετος χαρακτηρισμός για τη σύζυγό του. Έτσι, στο ιστορικό μυθιστόρημα του συγκεκριμένου Έλληνα συγγραφέα και, ίσως, για ιστοριογραφική σκοπιμότητα, η έως τώρα άπιστη, μηχανορράφα και αναίσχυντη σύζυγος του «μεγάλου» Βυζαντινού στρατηλάτη παρουσιάζεται ως η ανώτερη γυναίκα, η πιστή σύζυγος και φίλη, που τελικά θυσιάζεται για τη σωτηρία όσων σέβεται και αγαπά.

¹⁰⁷Γ. Ρούσσο, *Θεοδώρα*, κεφ. CLXVIII-CICII, σσ. 365-415.